

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Бізнес технології та економіки
(повне найменування факультету)

кафедра бізнесу та управління
(повне найменування кафедри)

До
рецензу
р

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

Бакалавр

(ступінь вищої освіти)

на тему Інноваційні підходи в управлінні
(назва теми)
розвитком суб'єкта господарювання

Виконав(ла): студент(ка) 4 курсу, групи БМБ-1012

Спеціальності 073 Менеджмент
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація)

Управління проектами

Олійкова О. А.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Керівник Крайчик О. М.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

Рецензент Зеркаль А. В.

(ПРИЗВИЩЕ та ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет Бізнес технології та економіки
Кафедра Бізнес та управління
Ступінь вищої освіти бакалавр
Спеціальність 043 Менеджмент (код і найменування)
Освітня програма (спеціалізація) Управління проектами (назва освітньої програми (спеціалізації))

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Б та У
Ткаченко А. М. *[підпис]*
« _____ » _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

Олійової Ольги Андріївни
(ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту (роботи) Інноваційні підходи в управлінні розвитком суб'єкта господарювання

керівник проєкту (роботи) к.е.н., доц. Крайнік Олена Миколаївна
(науковий ступінь, вчене звання, ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

затверджені наказом закладу вищої освіти від « 03 » квітня 2026 року № 119

2. Строк подання студентом проєкту (роботи) 25.05.2026р.

3. Вихідні дані до проєкту (роботи) Законодавчі та нормативні акти, наукові джерела, статистична звітність ТОВ «Нова Пошта»

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні засади інноваційного управління розвитком суб'єктів господарювання. Діагностика інноваційного управління розвитком ТОВ «Нова Пошта». Напрями вдосконалення інноваційного управління розвитком ТОВ «Нова Пошта»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів)

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
1, 2, 3	к.е.н., доц. Храйнік Олена Миколаївна		Храйнік

7. Дата видачі завдання « 27 » квітня 2026 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Узгодження завдання	27.04.2026р.	
2.	Виконання першого розділу	04.05.2026р.	
3.	Виконання другого розділу	11.05.2026р.	
4.	Виконання третього розділу	18.05.2026р.	
5.	Подання на кафедру та контроль	25.05.2026р.	

Студент(ка)

Олена Олійкова
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Керівник проекту (роботи)

Олена Храйнік
(підпис) (Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота містить 87 сторінок основного тексту, 22 таблиці, 8 рисунків, 32 джерела у списку використаних джерел.

Об'єкт дослідження — процес інноваційного управління розвитком ТОВ «Нова Пошта», предмет — теоретичні, методичні та практичні аспекти впровадження інноваційних підходів в управлінні розвитком суб'єкта господарювання. Мета роботи полягає у розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення інноваційного управління розвитком підприємства на основі оцінювання його поточного стану та виявлення резервів підвищення ефективності.

У роботі узагальнено теоретичні засади інноваційного управління, сучасні підходи до впровадження інновацій та методичний інструментарій оцінювання інноваційної діяльності.

Проведений аналіз діяльності ТОВ «Нова Пошта» засвідчив зростання чистого доходу на 89,0% у 2022–2024 рр. та дозволив визначити основні проблеми інноваційного розвитку підприємства.

За результатами дослідження запропоновано комплекс заходів щодо вдосконалення інноваційного управління, який включає впровадження ROI-методології, розвиток R&D-центру, реалізацію дорожньої карти ІІІ-рішень, удосконалення міжнародної експансії та підвищення рівня цифровізації. Розрахунки підтвердили економічну доцільність запропонованих рішень, зокрема NPV ІІІ-проектів становить 796 млн грн при інвестиціях 71 млн грн, а розроблені рекомендації можуть бути використані підприємствами логістичної галузі.

ІННОВАЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ, ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК,
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ЛОГІСТИКА,
ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	9
1.1.....Сутність та теоретичні основи інноваційного управління розвитком суб'єкта господарювання.....	9
1.2. Організаційні механізми та методи оцінювання інноваційного розвитку підприємства.....	15
1.3. Міжнародний досвід інноваційного управління розвитком підприємств та його адаптація для України.....	22
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТОВ «НОВА ПОШТА».....	30
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Нова Пошта»	30
2.2. Аналіз фінансового стану та ефективності діяльності ТОВ «Нова Пошта» за 2022–2024 роки.....	38
2.3. Оцінювання ефективності інноваційного управління розвитком ТОВ «Нова Пошта».....	47
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТОВ «НОВА ПОШТА».....	58
3.1. Пропозиції щодо впровадження сучасних інноваційних підходів в управлінні розвитком ТОВ «Нова Пошта».....	58
3.2. Економічне обґрунтування ефективності запропонованих заходів.	66
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобальних трансформацій та цифровізації економіки здатність суб'єктів господарювання впроваджувати інноваційні підходи до управління розвитком стає ключовим чинником їхньої конкурентоспроможності та довгострокової стійкості. Особливої гостроти це питання набуває в Україні в умовах воєнного стану, де бізнес змушений адаптуватися до постійно мінливого середовища, підтримуючи операційну ефективність та одночасно реалізуючи стратегії розвитку.

Логістичний ринок України є одним із секторів, де інноваційні трансформації відбуваються найбільш інтенсивно. ТОВ «Нова Пошта» - лідер вітчизняного ринку доставки — демонструє, що інноваційне управління розвитком є не лише теоретичною концепцією, а й дієвим інструментом забезпечення зростання: у 2024 році компанія інвестувала 7,3 млрд грн в інновації, технології та нові послуги, наростила дохід на 89,0% до 44,78 млрд грн та обробила понад 480 млн відправлень, що на 16% перевищує показник попереднього року.

Питання інноваційного управління розвитком підприємств досліджувались у працях вітчизняних та зарубіжних науковців у контексті цифрової трансформації, впровадження технологій штучного інтелекту, управління змінами та формування інноваційного потенціалу організацій. Водночас специфіка застосування інноваційних підходів у вітчизняних логістичних компаніях в умовах воєнного стану та відновлення економіки залишається недостатньо дослідженою, що обумовлює актуальність обраної теми.

Метою кваліфікаційної роботи є розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення інноваційного управління розвитком ТОВ «Нова Пошта» на основі діагностування його поточного стану та виявлення ключових проблем і резервів підвищення ефективності.

Для досягнення мети визначено такі завдання:

- узагальнити теоретичні засади інноваційного управління розвитком суб'єктів господарювання;
- дослідити організаційні механізми впровадження інноваційних підходів в управлінні підприємством;
- систематизувати методичний інструментарій оцінювання інноваційного розвитку;
- надати організаційно-економічну характеристику ТОВ «Нова Пошта»;
- проаналізувати фінансовий стан та ефективність діяльності компанії за 2022–2024 роки;
- оцінити інноваційний потенціал та існуючі підходи до управління розвитком ТОВ «Нова Пошта»;
- розробити пропозиції щодо впровадження сучасних інноваційних підходів в управлінні розвитком компанії;
- обґрунтувати економічну ефективність запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є процес інноваційного управління розвитком ТОВ «Нова Пошта».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів впровадження інноваційних підходів в управлінні розвитком суб'єкта господарювання.

Методи дослідження. У роботі використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: діалектичний та системний підходи – для дослідження теоретичних засад інноваційного управління; методи аналізу і синтезу – для опрацювання наукових джерел та систематизації понятійного апарату; методи порівняльного аналізу та узагальнення – для визначення тенденцій розвитку компанії; методи фінансового аналізу (розрахунок коефіцієнтів ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності) – для оцінювання ефективності діяльності ТОВ «Нова Пошта»; SWOT-аналіз та бенчмаркінг – для діагностування інноваційного потенціалу; метод економічного моделювання – для обґрунтування ефективності запропонованих рекомендацій.

Практична значущість отриманих результатів полягає у розробленні конкретних рекомендацій щодо вдосконалення інноваційного управління розвитком ТОВ «Нова Пошта», які можуть бути впроваджені у практику діяльності компанії, а також використані іншими суб'єктами господарювання логістичного сектору в процесі реалізації стратегій цифрової трансформації та інноваційного розвитку.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг основного тексту становить 87 сторінок. Список використаних джерел налічує 32 найменувань.

РОЗДІЛ 1 СУТНІСТЬ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1. Сутність та теоретичні основи інноваційного управління розвитком суб'єкта господарювання

В умовах сучасної ринкової економіки підприємства змушені постійно оновлюватися, щоб залишатися конкурентоспроможними. Цифровізація, глобалізація та зміна споживчих вподобань роблять інновації не просто бажаним явищем, а необхідною умовою виживання бізнесу. Компанії, які не встигають за технологічними змінами, поступово втрачають ринкові позиції, навіть якщо сьогодні виглядають успішними. Тому теоретичне розуміння того, що таке інноваційне управління і як воно функціонує, є важливою основою для прийняття практичних управлінських рішень.

Засновником наукового підходу до вивчення інновацій вважається австро-американський економіст Йозеф Шумпетер. У своїй праці «Теорія економічного розвитку» він обґрунтував, що економічне зростання відбувається не через поступове накопичення ресурсів, а через якісні стрибки — нові комбінації факторів виробництва. Він виокремив п'ять видів таких комбінацій: виробництво нового продукту, впровадження нового методу виробництва, освоєння нового ринку збуту, залучення нового джерела сировини та здійснення нової організаційної форми в галузі. Попри те що ця класифікація була сформульована понад сто років тому, вона залишається актуальною й досі, адже охоплює всі можливі виміри господарського оновлення [1].

Важливу роль у розвитку теорії інновацій відіграли й дослідження українських вчених. Зокрема, Л. І. Федулова та інші вітчизняні дослідники зробили суттєвий внесок у формування вітчизняної наукової школи інноваційного менеджменту [2; 3]. На думку Федулової, інноваційний розвиток

підприємства — це якісна трансформація його виробничих, технологічних, організаційних і ринкових можливостей на основі систематичного впровадження нових рішень, що забезпечує зростання конкурентоспроможності та стійкості в довгостроковій перспективі [3]. Горобинська, у свою чергу, наголошує, що ризики в інноваційній діяльності є невід’ємним елементом цього процесу і потребують окремого управління та моніторингу [2].

Для правильного розуміння досліджуваної теми важливо чітко розмежовувати ключові поняття інноваційної сфери. По-перше, «нововведення» або «новація» — це будь-яке нове технічне, технологічне чи організаційне рішення, яке ще не знайшло практичного застосування. По-друге, «інноваційний процес» — це послідовність етапів від виникнення ідеї до масового впровадження нового рішення в практику. По-третє, «інноваційна діяльність» — це весь комплекс заходів щодо розробки, впровадження та поширення інновацій, включаючи науково-дослідну роботу, маркетинг і фінансове забезпечення. По-четверте, «інновація» — це вже реалізоване нововведення, яке створює нову цінність для споживача або підприємства. Зазначені поняття пов'язані між собою логічним ланцюгом: нова ідея народжується як новація, проходить через інноваційний процес і стає інновацією лише тоді, коли знаходить реальне практичне застосування та генерує економічний або соціальний ефект.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», інновації визначаються як знову створені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери [4]. Це визначення підкреслює два ключових аспекти: по-перше, інновація повинна бути «знову створеною або вдосконаленою», тобто мати ознаку новизни; по-друге, вона повинна «істотно поліпшувати» якість виробництва чи соціальної сфери, тобто давати відчутний практичний результат. Отже, нова ідея, яка не принесла реального покращення, з правової точки зору не є інновацією.

Міжнародна методологічна основа — Керівництво Осло у редакції 2018 року (Oslo Manual, OECD/Eurostat) — трактує інновацію ширше: як новий або вдосконалений продукт чи бізнес-процес, що суттєво відрізняється від попереднього стану і реально впроваджений на підприємстві або введений на ринок [16]. Принципова відмінність цього визначення від попередніх редакцій полягає у тому, що Oslo Manual 2018 включає до поняття інновації не лише технологічні, але й маркетингові та організаційні нововведення. Це суттєво розширює поле для аналізу інноваційної активності підприємств і дозволяє враховувати ті зміни, які раніше не відображалися в офіційній статистиці інновацій, хоча реально впливали на конкурентоспроможність компаній.

Поняття «інноваційний розвиток підприємства» є узагальнюючою категорією. Принципово важливо розмежовувати «інноваційний розвиток» та «розвиток за рахунок інновацій». Перше — це системна трансформація підприємства, де інновації є вбудованим і постійно відтворюваним механізмом оновлення. Друге — лише ситуативне впровадження окремих нових рішень без формування стійкого інноваційного потенціалу. Саме у першому розумінні «управління інноваційним розвитком» набуває самостійного наукового і практичного змісту. Підприємство, яке системно управляє інноваційним розвитком, не чекає зовнішніх поштовхів для змін, а самостійно генерує їх відповідно до своєї стратегії та бачення майбутнього.

Управління інноваційним розвитком підприємства — це цілеспрямована система дій керівництва щодо планування, організації, мотивації та контролю інноваційної діяльності, спрямована на досягнення якісно нових результатів роботи підприємства через постійне оновлення його ресурсного, технологічного та компетентнісного потенціалу [6]. Ключовими принципами такого управління є: системність — охоплення всіх сфер діяльності підприємства; безперервність — постійний пошук і впровадження нових рішень; адаптивність — гнучкість реагування на зміни середовища; пріоритетність людського капіталу як носія інноваційного мислення.

Відсутність хоча б одного з цих принципів суттєво знижує ефективність системи управління інноваційним розвитком загалом.

Класифікація інновацій є важливим аналітичним інструментом для управлінців. Найбільш повною є класифікація за Oslo Manual 2018, яка виокремлює чотири типи інновацій: продуктові, процесні, маркетингові та організаційні [16]. За ступенем новизни розрізняють радикальні, інкрементальні та псевдоінновації. Радикальні інновації кардинально змінюють технологічну основу виробництва і породжують нові галузі — прикладом є поява смартфонів, яка повністю трансформувала ринок мобільного зв'язку. Інкрементальні інновації вдосконалюють існуючі продукти та процеси без зміни їхньої технологічної основи — це найпоширеніший тип нововведень у практиці більшості підприємств. Псевдоінновації лише зовнішньо змінюють продукт, не торкаючись його суттєвих характеристик, і нерідко є маркетинговим прийомом без реального вдосконалення.

За функціональним призначенням виокремлюють технологічні інновації — зміни у методах виробництва та технологічних процесах; управлінські — нові методи планування, організації та контролю; соціальні — нові форми організації праці та взаємодії з персоналом; екологічні — нові підходи до управління ресурсами та зменшення негативного впливу на довкілля [16]. Для логістичних підприємств, до яких належить ТОВ «Нова Пошта», найбільш стратегічно значущими є процесні та технологічні інновації цифрового характеру, оскільки саме вони визначають ефективність операцій, якість клієнтського досвіду і здатність до масштабування бізнесу.

Для систематизації вищевикладеного матеріалу у таблиці 1.1 наведено класифікацію інновацій за основними ознаками.

Таблиця 1.1 – Класифікація інновацій за основними ознаками

Класифікаційна ознака	Тип інновації	Характеристика
За об'єктом (Oslo Manual 2018)	Продуктова	Нові або суттєво вдосконалені товари чи послуги

Продовження таблиці 1.1

	Процесна	Нові або вдосконалені виробничі та ділові процеси
	Маркетингова	Нові методи просування, ціноутворення або збуту
	Організаційна	Нові методи ведення бізнесу та організації робочих місць
За ступенем новизни	Радикальна (базисна)	Кардинально змінює технологічну основу виробництва, породжує нові галузі
	Інкрементальна (покращуюча)	Вдосконалює існуючі продукти та процеси без зміни технологічної основи
	Псевдоінновація	Лише зовнішня зміна продукту без суттєвих перетворень
За функціональним призначенням	Технологічна	Зміни у методах виробництва та технологічних процесах
	Управлінська	Нові методи планування, організації та контролю
	Соціальна	Нові форми організації праці та взаємодії з персоналом
	Екологічна	Нові підходи до управління ресурсами та охорони довкілля

Джерело: складено автором на основі Oslo Manual 2018 [16] та наукової літератури [3; 7]

Аналіз наукових підходів до визначення поняття «інноваційне управління» дозволяє виділити кілька концептуальних позицій. Прихильники технологічного підходу наголошують на пріоритеті науково-технічних розробок і вважають, що основою інноваційного управління є ефективна організація R&D-діяльності. Прихильники ринкового підходу, навпаки, вважають первинним розуміння потреб споживача, а технологію — лише інструментом їхнього задоволення. Сучасні дослідники дедалі більше схиляються до інтегрованого підходу, який поєднує обидва напрями: успішні інновації є результатом взаємодії технологічних можливостей і ринкових потреб [8]. Такий підхід є найбільш реалістичним, адже навіть найпроривніша

технологія не стане інновацією, якщо не відповідає реальному ринковому запиту.

Дослідник А. О. Пілюков у своїй статті 2024 року зазначає, що в умовах переходу до концепції Індустрія 5.0 традиційні підходи до проєктного менеджменту зазнають суттєвих трансформацій — посилюється роль людиноцентричності, сталості та адаптивності [7]. Якщо Індустрія 4.0 була зосереджена переважно на автоматизації та підвищенні ефективності виробництва, то Індустрія 5.0 акцентує на тому, що людина має залишатися в центрі технологічних змін, а не витіснятися ними. Це означає, що сучасне інноваційне управління має враховувати не лише економічні показники ефективності, але й соціальні та екологічні наслідки впроваджуваних змін. Для підприємств це практично означає необхідність включати критерії сталого розвитку у процес відбору та оцінювання інноваційних проєктів.

Д. Полтавський у дослідженні 2025 року підкреслює, що в умовах євроінтеграції українські підприємства стикаються з необхідністю адаптації власних систем управління інноваційним розвитком до вимог і стандартів ЄС [8]. Зокрема, це стосується підходів до оцінювання інноваційної активності, форматів звітності та вимог до захисту інтелектуальної власності. Автор зазначає, що українські підприємства мають значний потенціал для нарощування інноваційної активності, однак реалізація цього потенціалу стримується інституційними та фінансовими бар'єрами. У контексті повоєнного відновлення України та курсу на євроінтеграцію ці висновки набувають особливої актуальності: підприємства, які зможуть швидко адаптувати свої інноваційні системи до стандартів ЄС, отримають конкурентні переваги на нових ринках.

Підсумовуючи теоретичне дослідження сутності та категоріального апарату інноваційного управління, можна констатувати наступне. По-перше, інновація є системоутворюючим чинником господарського розвитку в умовах сучасної постіндустріальної економіки. По-друге, управління інноваційним розвитком є самостійною і стратегічно значущою управлінською функцією, що

потребує спеціальних методів, організаційних механізмів та інструментарію оцінювання результативності. По-третє, різні типи інновацій потребують різних підходів до управління, і правильна ідентифікація типу нововведення є першим кроком до його успішного впровадження. Розгляду організаційних механізмів та методів оцінювання інноваційного розвитку присвячено наступний підрозділ.

1.2. Організаційні механізми та методи оцінювання інноваційного розвитку підприємства

Усвідомлення важливості інновацій є лише відправною точкою. Значно складнішим завданням є побудова внутрішніх механізмів, які дозволяти б підприємству систематично генерувати нові ідеї, перетворювати їх на реальні продукти та процеси, управляти ризиками і безперервно підвищувати ефективність інноваційної діяльності. Саме організаційні механізми визначають, наскільки задекларована інноваційна стратегія стає реальною поведінкою підприємства, а не залишається набором гасел у стратегічних документах.

Інноваційна стратегія підприємства є ключовим елементом організаційного механізму інноваційного управління — вона визначає довгострокові цілі, пріоритетні напрями нових розробок, підходи до формування портфеля інноваційних проєктів та розподілу ресурсів. У науковій літературі виокремлюють декілька базових типів інноваційних стратегій. Наступальна стратегія орієнтована на досягнення технологічного лідерства через власні інтенсивні дослідження і розробки — її обирають компанії, що мають достатній фінансовий та кадровий потенціал для генерування власних проривних інновацій. Захисна та імітаційна стратегії, натомість, зосереджені відповідно на збереженні конкурентних позицій та копіюванні успішних рішень конкурентів із мінімальними витратами на власні розробки.

Вибір конкретного типу інноваційної стратегії залежить від кількох ключових факторів: технологічного потенціалу підприємства, обсягів доступного фінансування, позиції у галузевому ланцюзі цінності, стадії розвитку галузі та інтенсивності конкуренції. Для великого логістичного оператора, що функціонує на динамічному ринку з інтенсивним впровадженням цифрових технологій, найбільш адекватним є поєднання елементів наступальної стратегії у сфері цифровізації операцій та захисної стратегії у сфері базових логістичних послуг. Таке поєднання забезпечує баланс між технологічним лідерством у пріоритетних напрямках і збереженням операційної стабільності.

Серед сучасних методологій організації інноваційного процесу особливе місце займає Agile — філософія гнучкого ітеративного управління, що виникла у сфері розробки програмного забезпечення і поступово поширилася далеко за її межі. Маніфест Agile, прийнятий у 2001 році, проголошує пріоритет людей та їхньої взаємодії над процесами, а також готовність до змін над слідуванням початковому плану [10]. На практиці Agile реалізується через конкретні методології — Scrum, Kanban, SAFe — що структурують роботу у коротких ітераціях зі щотижневим зворотним зв'язком та можливістю швидкого коригування курсу. У логістиці Agile-підходи застосовуються для прискорення розробки нових клієнтських сервісів, гнучкого управління ланцюгами поставок та оперативного реагування на флуктуації ринкового попиту. Принциповою перевагою Agile порівняно з традиційним «водоспадним» підходом є те, що помилки виявляються на ранніх етапах роботи, коли їхнє виправлення ще не потребує великих витрат.

Концепція відкритих інновацій, теоретично обґрунтована Генрі Чесбро, радикально переосмислила модель інноваційної діяльності підприємства. Традиційна «закрита» модель передбачала, що компанія самотійно генерує ідеї, розробляє їх і виводить на ринок, ретельно оберігаючи свої технологічні секрети. Чесбро показав, що в умовах широкої доступності знань і технологій ця модель є неефективною: занадто багато цінних ідей залишається нереалізованими

всередині компанії, тоді як у зовнішньому середовищі є розробки, що могли б бути успішно комерціалізовані [11]. Модель відкритих інновацій передбачає активний двонаправлений рух ідей — залучення зовнішніх технологій через партнерства, ліцензування, корпоративні акселератори та придбання стартапів. Для великих компаній це часто означає створення окремих програм роботи зі стартапами, надання їм доступу до власних даних і інфраструктури в обмін на право першочергового використання розроблених рішень.

Методологія Design Thinking спрямована на глибоке і системне розуміння потреб кінцевого споживача як відправної точки для будь-якого інноваційного проєкту. Ця методологія складається з п'яти послідовних, але ітераційних фаз: емпатія — польове дослідження реальних потреб і проблем користувача; визначення проблеми — синтез отриманих спостережень у чітко сформульований виклик; ідеяція — генерування максимальної кількості різноманітних ідей без критики; прототипування — швидке матеріалізування ідей у відчутні прототипи; тестування — перевірка прототипів на реальних користувачах і отримання зворотного зв'язку [12]. Принципова відмінність від традиційного підходу полягає у тому, що Design Thinking починається з людської проблеми, а не з технологічної можливості, і постійно повертається до перевірки рішень на реальних споживачах. Для сфери доставки та логістики ця методологія є особливо цінною при розробці нових клієнтських сервісів та цифрових інтерфейсів.

Концепція Lean Innovation (ощадливих інновацій) поєднує принципи бережливого виробництва з управлінням інноваційним процесом. Ключовою ідеєю є цикл «Будуй — Вимірюй — Навчайся»: замість тривалої розробки повноцінного продукту компанія якнайшвидше створює мінімально виконуваний продукт (MVP), виводить його до споживача, збирає дані про реальну реакцію і вирішує — продовжувати поточний курс чи змінити підхід [13]. Ця концепція особливо актуальна для підприємств в умовах воєнного стану та ресурсних обмежень, де кожна гривня інвестицій має бути максимально ефективно використана.

Окремим важливим напрямом є управління інноваційним портфелем підприємства. Портфельний підхід передбачає, що підприємство веде одночасно кілька проєктів різного типу, ризику і горизонту окупності. Одним із найбільш поширених інструментів є модель трьох горизонтів McKinsey: перший охоплює поточні оптимізаційні інновації з горизонтом до 12 місяців, другий — розвиткові інновації на 1–3 роки, третій — трансформаційні інновації на 3–5 років [32]. На практиці рекомендується розподіляти інноваційний бюджет у пропорції приблизно 70/20/10: 70% — на інновації першого горизонту, 20% — другого і 10% — третього. Такий розподіл забезпечує короткострокову операційну ефективність, одночасно підтримуючи середньострокове зростання та закладаючи основи довгострокової трансформації підприємства.

Процес Stage-Gate, розроблений Робертом Купером, є ще одним важливим організаційним механізмом управління інноваційними проєктами. Він передбачає розбиття інноваційного процесу на послідовні стадії (stages), між якими встановлюються «ворота» (gates) — точки перевірки та прийняття рішень. На кожному «воротах» спеціальна комісія оцінює проєкт за заздалегідь визначеними критеріями: технічна здійсненність, ринковий потенціал, відповідність стратегії підприємства, фінансова ефективність. Для великих підприємств із значним портфелем інноваційних проєктів Stage-Gate є важливим інструментом управління ризиками та раціонального розподілу ресурсів.

Систематизацію організаційних механізмів управління інноваційним розвитком наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Основні організаційні механізми та методології інноваційного управління

Механізм / Методологія	Основний принцип	Сфера застосування
Agile (Scrum, Kanban, SAFe)	Ітеративна розробка з коротким циклом зворотного зв'язку	ІТ-розробка, управління проєктами, логістика
Відкриті інновації (Chesbrough)	Двонаправлений рух ідей: залучення зовнішніх розробок та комерціалізація власних	Корпоративні акселератори, партнерства з університетами та стартапами
Design Thinking	Початок з потреби споживача, ітеративне прототипування, тестування на реальних користувачах	Розробка нових продуктів, клієнтських сервісів та цифрових інтерфейсів
Lean Innovation (Lean Startup)	Цикл «Будуй — Вимір — Навчайся», мінімально виконуваний продукт (MVP)	Нові продукти в умовах невизначеності та ресурсних обмежень
Портфельне управління (3 горизонти McKinsey)	Розподіл інвестицій між оптимізаційними (0–12 міс.), розвитковими (1–3 р.) та трансформаційними (3–5 р.) проєктами	Стратегічне управління на рівні всього підприємства
Stage-Gate процес (Cooper)	Послідовні ворота відбору між стадіями розробки за заздалегідь визначеними критеріями	Виробничі компанії з тривалим циклом розробки нових продуктів

Джерело: складено автором на основі [10; 11; 12; 13; 14]

Оцінювання інноваційного розвитку підприємства є невід'ємною частиною системи управління — без вимірювання неможливо визначити, чи досягаються поставлені цілі і де потрібні коректувальні дії. Дослідники виокремлюють два великих підходи: кількісний та якісний [14]. Кожен із цих підходів має власні переваги і обмеження, тому на практиці рекомендується їх поєднання для отримання найбільш повної картини інноваційного розвитку підприємства.

До кількісних методів відносять: показники інноваційної активності — витрати на R&D як відсоток від доходу, кількість впроваджених інновацій за рік, частка нової продукції у загальному обсязі продажів, кількість поданих патентних заявок; фінансові показники ефективності інноваційних проєктів — чиста приведена вартість (NPV), внутрішня норма рентабельності (IRR), рентабельність інвестицій (ROI) та строк окупності; показники операційної результативності — частка ринку, індекс задоволеності клієнтів (NPS), продуктивність праці. Кількісні методи мають перевагу об'єктивності та порівнянності у часі, однак не завжди здатні відобразити стратегічну цінність інновацій, які дають результат у довгостроковій перспективі [14].

До якісних методів відносять: SWOT-аналіз інноваційного потенціалу, що дозволяє системно оцінити сильні та слабкі сторони підприємства в інноваційній сфері, а також зовнішні можливості та загрози; бенчмаркінг — порівняння власних інноваційних показників з кращими практиками конкурентів і лідерів ринку; Збалансовану систему показників (BSC), що інтегрує фінансові та нефінансові показники у чотирьох перспективах — фінанси, клієнти, внутрішні процеси та навчання; моделі цифрової зрілості, що оцінюють рівень цифрової трансформації підприємства за стандартизованими критеріями. Якісні методи дозволяють виявити системні проблеми та стратегічні розриви, які не відображаються у фінансових показниках [14].

Особливого значення в сучасних умовах набуває методологія Innovation ROI — оцінювання рентабельності інвестицій саме в інноваційні проєкти. На відміну від традиційного ROI, Innovation ROI враховує не лише пряму фінансову вигоду, але й стратегічну цінність — вартість нових компетенцій, частки ринку та конкурентних переваг, отриманих завдяки інновації. Формально Innovation ROI розраховується як відношення суми приросту доходів і скорочення витрат за рахунок інновації до загальних інвестицій у її реалізацію, помножене на 100% [16]. Цей показник дозволяє порівнювати між собою різні інноваційні проєкти і обирати найбільш пріоритетні з точки зору ефективності вкладень. Важливо, що Innovation ROI рекомендується

розраховувати не лише після завершення проєкту, але й на стадії його планування — як прогностичний показник для обґрунтування інвестиційного рішення.

Важливою складовою методичного інструментарію є також оцінювання інноваційного потенціалу підприємства. Зазвичай виокремлюють п'ять складових: кадрову, технологічну, фінансову, інформаційну та управлінську. Кадрова складова відображає наявність кваліфікованих фахівців у сфері досліджень, розробок і цифрових технологій — без них жодний інноваційний задум не може бути реалізований. Технологічна складова — стан обладнання, технологій та власної R&D-інфраструктури. Фінансова — обсяг і структуру фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проєктів. Інформаційна — наявність систем збору, аналізу та використання даних для прийняття управлінських рішень. Управлінська — якість стратегічного управління та корпоративної культури, що заохочує інноваційне мислення [14]. Оцінювання всіх п'яти складових у комплексі дозволяє отримати об'єктивну картину готовності підприємства до інноваційного розвитку.

О. І. Гринюк у публікації 2021 року наголошує, що в Україні цифрова трансформація підприємств стикається з рядом специфічних бар'єрів — браком фінансування, дефіцитом ІТ-кадрів та недостатньою готовністю менеджменту до змін [5]. Автор зазначає, що ці бар'єри характерні не лише для малого та середнього бізнесу, але й для великих підприємств, де часто спостерігається консерватизм менеджменту та опір змінам з боку персоналу. Подолання цих бар'єрів потребує системного підходу: одночасного розвитку технологічної інфраструктури, аналітичних компетенцій персоналу та корпоративної культури, що заохочує експерименти та сприймає помилки як можливість для навчання.

Таким чином, організаційні механізми та методичний інструментарій оцінювання інноваційного розвитку утворюють єдину систему управління інноваціями на підприємстві. Ефективна інноваційна система поєднує правильно обрану стратегію, гнучкі методології реалізації проєктів, механізми

відбору та пріоритизації ідей, а також інструменти вимірювання результатів. Підприємства, що вибудовують такі системи, отримують стійку конкурентну перевагу — здатність не лише реагувати на зміни ринку, але й самостійно їх формувати. Як ці механізми функціонують у практиці провідних країн та компаній світу, розглядається у наступному підрозділі.

1.3. Міжнародний досвід інноваційного управління розвитком підприємств та його адаптація для України

Вивчення міжнародного досвіду інноваційного управління дозволяє виявити перевірені практики, які можуть бути адаптовані до вітчизняних умов. У різних регіонах світу сформувалися власні моделі інноваційного розвитку підприємств, що відображають специфіку правових систем, культурних традицій, рівня технологічного розвитку та державної підтримки. Для України, яка знаходиться в процесі євроінтеграції та трансформації економіки, найбільш релевантним є досвід країн ЄС, а також кращі практики технологічних лідерів зі США та Азії. Вивчення зарубіжного досвіду — не самоціль, а інструмент: правильно адаптовані іноземні практики дозволяють уникнути типових помилок і прискорити власний розвиток.

Серед країн ЄС найбільш розвиненою моделлю інноваційного управління вирізняється Фінляндія, яка системно перетворилася з індустріальної економіки на одного зі світових лідерів у сфері цифрових технологій. Ключовими факторами фінського успіху є: тісна взаємодія університетів, бізнесу і держави у форматі потрійної спіралі; розвинена система державного фінансування інновацій через агентство Business Finland, що щорічно підтримує тисячі інноваційних проєктів; культура відкритих інновацій та готовність великих компаній співпрацювати зі стартапами. Великі фінські корпорації, зокрема Kone та Wärtsilä, систематично проводять відкриті інноваційні конкурси та

підтримують корпоративні акселератори, залучаючи зовнішні таланти та технології. Для України з цього досвіду найбільш актуальною є модель державно-приватного партнерства у сфері інновацій та підхід до формування регіональних інноваційних екосистем.

Німеччина є прикладом успішного поєднання традиційної промислової бази з цифровими інноваціями. Концепція «Індустрія 4.0», активно впроваджувана в Німеччині з 2011 року, передбачає повну інтеграцію цифрових технологій — Інтернету речей, штучного інтелекту, роботизації — у традиційне виробництво. Провідні логістичні компанії Німеччини, зокрема DHL Group, є світовими лідерами у впровадженні цифрових технологій у ланцюги поставок: компанія використовує роботизацію складів, ШІ-оптимізацію маршрутів і предиктивну аналітику для управління флотом [30]. Рівень інвестицій DHL у технологічні інновації становить близько 8–10% від доходу щорічно. Важливою особливістю німецької моделі є те, що великі промислові компанії формують навколо себе інноваційні екосистеми, залучаючи малий та середній бізнес як постачальників технологічних рішень, тестових майданчиків та партнерів із впровадження.

Ізраїль займає особливе місце у світовому інноваційному просторі: за кількістю стартапів на душу населення ця країна є одним зі світових лідерів. Ізраїльська модель інноваційного розвитку ґрунтується на кількох унікальних факторах. По-перше, система обов'язкової військової служби формує у молоді навички командної роботи та толерантності до ризику — якості, критично важливі для інноваційної діяльності. По-друге, держава системно підтримує R&D через податкові пільги та гранти Управління з питань інновацій. По-третє, ізраїльські підприємці активно інтегровані у глобальні технологічні мережі. Особливо цінним для України є ізраїльський досвід підтримки інновацій в умовах постійних безпекових загроз: компанії розробляють гнучкі бізнес-моделі, що залишаються стійкими навіть при серйозних зовнішніх потрясіннях. Ізраїльський технологічний сектор не зупинився і не сповільнився через

безпекові ризики — навпаки, виробив рішення, що дозволяють підтримувати операційну ефективність у будь-яких умовах.

Досвід Польщі є найбільш релевантним для України з огляду на географічну близькість та схожість траєкторій постсоціалістичних трансформацій. Після вступу до ЄС у 2004 році Польща активно використовувала структурні фонди для розвитку інноваційної інфраструктури: було побудовано мережу технологічних парків, інкубаторів та акселераторів у великих містах. Польські логістичні компанії, зокрема InPost, успішно впровадили автоматизацію та поштоматні мережі: InPost побудував понад 27 000 поштоматів і став лідером ринку доставки у кількох країнах ЄС [31]. Крім того, польський досвід цікавий тим, що показує, як невеликі початкові інвестиції у цифрову інфраструктуру можуть призвести до значного стрибка у конкурентоспроможності всієї галузі. Польська логістична галузь пройшла шлях від технологічного відставання до одного з лідерів ЄС всього за 10–15 років.

Досвід Південної Кореї демонструє, як тісна взаємодія між великим бізнесом і державними програмами цифровізації дозволяє досягати технологічного лідерства у стислі терміни. Зокрема, CJ Logistics активно інвестує у роботизацію складів та предиктивну аналітику, досягаючи скорочення операційних витрат на 20–25% . Для України особливо актуальним є корейський досвід відновлення логістичної інфраструктури та її прискореної цифровізації в умовах зовнішніх потрясінь.

Серед азійських моделей особливої уваги заслуговує досвід Сінгапуру — одного зі світових лідерів цифрової трансформації. Уряд Сінгапуру системно підтримує інновації через програму Smart Nation Initiative та систему Startup SG. Сінгапурські логістичні оператори активно використовують Інтернет речей для відстеження вантажів у реальному часі, предиктивну аналітику для управління ланцюгами поставок та блокчейн для забезпечення прозорості операцій . Японська модель управління безперервним вдосконаленням (кайдзен) є ще одним важливим джерелом досвіду. Принцип кайдзен передбачає безперервне,

поступове вдосконалення процесів за участю всіх без винятку працівників підприємства. Великий японський логістичний оператор Yamato Holdings демонструє, як поєднання традиційних цінностей якості і пунктуальності з сучасними цифровими технологіями формує унікальну конкурентну позицію.

Порівняльну характеристику міжнародних моделей інноваційного управління наведено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 - Порівняльна характеристика міжнародних моделей інноваційного управління підприємствами

Країна / регіон	Ключова особливість моделі	Роль держави	Досвід, актуальний для України
Фінляндія	Потрійна спіраль: університет — бізнес — держава; культура відкритих інновацій	Висока (Business Finland, гранти та податкові пільги)	Державно-приватне партнерство, регіональні екосистеми
Німеччина	Індустрія 4.0: глибока інтеграція IoT, ІІІ та роботизації у традиційне виробництво	Стратегічна підтримка нацпрограм, субсидії для ІМП	Цифрова трансформація логістики; досвід DHL
Ізраїль	Стартап-культура, толерантність до ризику, глобальні технологічні мережі	Гранти та пільги через Israel Innovation Authority	Інновації в умовах безпекових загроз та невизначеності
Польща	Активне використання фондів ЄС, розвинена мережа технопарків; InPost — зразок цифровізації логістики	Помірна, акцент на інфраструктуру та залучення фондів ЄС	Швидка цифровізація логістичного ринку, поштоматні мережі
Сінгапур	Smart Nation Initiative; IoT та блокчейн у логістиці	Дуже висока (стратегічний драйвер цифровізації)	Цифровізація держпослуг та логістики, IoT-рішення

Продовження таблиці 1.3

Японія (кайдзен)	Безперервне вдосконалення за участю всіх рівнів персоналу; поєднання традицій і технологій	Помірна, акцент на якості та стандартизації	Корпоративна культура якості, клієнтоорієнтованість
---------------------	--	---	--

Джерело: складено автором на основі [19; 20; 21; 22]

Провідні логістичні компанії світу демонструють різні, але рівно успішні підходи до управління інноваційним розвитком. Amazon Logistics реалізує стратегію безперервних системних інновацій одразу у декількох напрямках: мережа автоматизованих складів з роботизованою комплектацією, тестування безпілотної доставки (дрони Amazon Prime Air), ШІ-прогнозування попиту та динамічне управління запасами. Обсяг інвестицій Amazon у технології щорічно становить близько 15–16% від загального доходу [30]. Принципово важливою особливістю моделі Amazon є те, що технологічні рішення, розроблені для власних операційних потреб, згодом комерціалізуються як самостійні продукти — так з'явилася платформа Amazon Web Services, яка сьогодні приносить більше прибутку, ніж основний логістичний бізнес компанії.

FedEx, ще один глобальний лідер логістики, демонструє більш консервативну модель інноваційного управління, зосереджену на підвищенні операційної надійності. Пріоритетними напрямками є: розширена аналітика даних для оптимізації маршрутів і прогнозування затримок; технологія FedEx Surround — активне відстеження вантажів з можливістю дистанційного втручання; поступова електрифікація автопарку [30]. Приклад FedEx показує, що навіть у технологічно насиченій галузі є місце для стратегії поступового і виваженого впровадження інновацій — не кожне підприємство має прагнути бути Amazon, і консервативна стратегія може бути цілком успішною за умови послідовного виконання.

Аналіз зазначених міжнародних моделей дозволяє виокремити ряд уроків, актуальних для управління інноваційним розвитком українських підприємств. По-перше, інновації можуть успішно розвиватися навіть в умовах безпекових та економічних викликів — досвід Ізраїлю переконливо це доводить. По-друге, цифрова трансформація потребує поєднання технологічних інвестицій з розвитком компетенцій персоналу: без навчання і готовності людей до змін навіть найкращі технології не дають очікуваного результату. По-третє, модель відкритих інновацій через акселератори і партнерства з університетами є ефективним способом прискорити розвиток без необхідності самостійно розробляти всі технології з нуля. По-четверте, державна підтримка у вигляді грантів, пільг та формування інноваційної інфраструктури є важливим каталізатором інноваційної активності бізнесу, що підтверджується досвідом Фінляндії, Ізраїлю та Польщі.

Н. М. Краус та колеги у дослідженні 2018 року підкреслюють, що розвиток цифрової економіки в Україні потребує системного підходу: розбудови інфраструктури, регуляторних реформ і формування відповідного людського капіталу [9]. Незважаючи на виклики воєнного часу, Україна демонструє здатність до технологічних інновацій, що підтверджується, зокрема, прикладом ТОВ «Нова Пошта» — компанії, яка продовжує масштабні інвестиції в інновації навіть в умовах воєнного стану. Левицька І. В. наголошує, що ефективне управління інноваційним розвитком потребує не лише наявності ресурсів, але й чіткого механізму формування та реалізації інноваційних програм на рівні підприємства [6]. Саме такі програми, з чіткими цілями, KPI та термінами, дозволяють перетворити інноваційні наміри на конкретні результати.

Підводячи підсумок аналізу міжнародного досвіду, варто зазначити, що не існує єдиної «правильної» моделі інноваційного управління — різні країни і компанії досягають успіху різними шляхами залежно від стартових умов, культурних особливостей і стратегічних пріоритетів. Для вітчизняних підприємств, і зокрема для ТОВ «Нова Пошта» як провідного гравця логістичного ринку, найбільш актуальним є поєднання польського досвіду

швидкої цифровізації мережевої інфраструктури, ізраїльського досвіду інновацій в умовах безпекової нестабільності та загальноєвропейського підходу до відкритих інновацій і партнерств. Такий синтез міжнародних практик формує теоретичне підґрунтя для розроблення конкретних рекомендацій у третьому розділі цієї роботи.

За результатами теоретичного дослідження, викладеного у першому розділі, сформульовано такі висновки.

Інновація — це будь-яке нове рішення, що реально впроваджене в практику підприємства і створює нову цінність: новий продукт, новий процес або нову бізнес-модель. Відповідно до Oslo Manual 2018 поняття інновації охоплює продуктові, процесні, маркетингові та організаційні нововведення. Інноваційний розвиток підприємства — це не одноразова акція, а системна трансформація потенціалу компанії, вбудована у її стратегію і реалізована безперервно. Правильне розуміння категоріального апарату інноваційного управління є необхідною передумовою для побудови ефективної системи управління інноваціями на підприємстві.

Ефективне управління інноваційним розвитком забезпечується поєднанням кількох організаційних механізмів: чіткої інноваційної стратегії, гнучких методологій управління проєктами (Agile, Lean Innovation, Design Thinking), розвитку відкритих інновацій та цифрової трансформації на основі технологій Індустрії 4.0. Оцінювання результативності інноваційної діяльності потребує комплексного підходу, що поєднує кількісні методи (NPV, IRR, Innovation ROI) з якісними (SWOT-аналіз, бенчмаркінг, BSC). Відсутність системи вимірювання результатів перетворює інноваційну діяльність на «чорну скриньку», ефективність якої неможливо ні оцінити, ні покращити.

Аналіз міжнародного досвіду виявив, що найбільш успішні моделі інноваційного управління — фінська, ізраїльська, польська та сінгапурська — поєднують активну державну підтримку з розвиненою культурою відкритих інновацій та тісними зв'язками між бізнесом і академічною спільнотою. Для України в умовах воєнного стану та євроінтеграційних прагнень найбільш

актуальними є ізраїльський досвід розвитку інновацій в умовах безпекових викликів та польський досвід швидкої цифрової трансформації логістичної галузі з використанням доступних зовнішніх ресурсів і партнерств.

Теоретичні засади та міжнародний досвід, проаналізовані у цьому розділі, формують методологічну основу для діагностики інноваційного управління розвитком ТОВ «Нова Пошта», що здійснюється у другому розділі роботи. Зокрема, класифікація інновацій за Oslo Manual 2018, методи оцінювання інноваційного потенціалу та підходи до бенчмаркінгу безпосередньо використовуються в аналітичній частині дослідження.

РОЗДІЛ 2 ДІАГНОСТИКА ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТОВ «НОВА ПОШТА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Нова Пошта»

ТОВ «Нова Пошта» - провідна українська логістична компанія, лідер ринку експрес-доставки за обсягом відправлень та доходів. Компанію заснували у 2001 році в Полтаві В'ячеслав Климов та Володимир Поперешнюк із початковим капіталом ~7 000 дол. США [26]. Повна назва - Товариство з обмеженою відповідальністю «Нова Пошта». Місія - робити доставку легкою для життя та бізнесу [21].

Станом на 2024 рік компанія входить до групи NOVA, яка охоплює шість ключових бізнес-одиниць [21]: ТОВ «Нова Пошта» - основний логістичний оператор; NovaPay - небанківська фінансова установа, лідер ринку грошових переказів (32%); Nova Post Europe - оператор у країнах ЄС; Nova Global - міжнародна доставка у 200+ країн; Nova Digital - ІТ-компанія, що розробляє цифрові рішення; Supernova Airlines - авіаційна логістика. Така диверсифікація формує унікальну синергетичну екосистему, де кожна бізнес-одиниця підсилює конкурентні переваги інших.

Організаційна структура побудована за принципом децентралізованого управління [21]: центральний офіс у Києві відповідає за стратегію, стандарти якості та ІТ-інфраструктуру; регіональні підрозділи - за операційну ефективність і розвиток мережі. Чотири ключових принципи управління: клієнтоорієнтованість, децентралізація, безперервне впровадження інновацій та орієнтація на ефективність. Основні види діяльності: експрес-доставка за стандартом «24 години»; вантажні перевезення; фулфілмент для e-commerce; контрактна логістика та складування; грошові перекази (NovaPay); міжнародна доставка. Компанія обслуговує як фізичних осіб, так і корпоративних клієнтів, надаючи послуги понад 100 000 бізнес-партнерів, зокрема всім великим

маркетплейсам і інтернет-магазинам України. Відповідно до звіту про управління за 2023 рік, «Нова Пошта» є безальтернативним інфраструктурним оператором для українського e-commerce: майже кожна друга посилка у країні потрапляє до отримувача через її мережу [19; 21].

Упродовж 2022–2024 рр. компанія демонструвала стабільне нарощення мережі попри умови воєнного часу, що є свідченням системної інноваційної стратегії, спрямованої на підвищення доступності послуг для клієнтів (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка розвитку мережі точок сервісу ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках

Показник	2022	2023	2024	Зміна, %
Кількість відділень, одиниць	9 200	11 460	13 208	+43,6
Кількість поштоматів, одиниць	13 200	15 590	24 002	+81,8
Всього точок сервісу, одиниць	22 400	27 050	37 210	+66,1
у т.ч. на прифронтових територіях	н/д	н/д	1 214	—
Інвестиції у мережу, млрд грн	1,33	1,33	1,80	+35,3

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Нова Пошта» [23; 28]

Мережа точок сервісу зросла з 22 400 одиниць у 2022 р. до 37 210 у 2024 р. (+66,1%). Особливо динамічним був приріст поштоматів (+81,8%), що відображає стратегічну орієнтацію на автоматизоване самообслуговування. Станом на початок 2025 р. мережа складається із 13 208 відділень та 24 002 поштоматів, половина яких розміщена всередині приміщень (житлові комплекси, торговельні центри, офісні будівлі), а половина - на вулиці [26; 28]. У 2024 р. компанія відкрила 1 214 нових точок сервісу на прифронтових територіях - у Харківській, Дніпропетровській та Запорізькій областях, що є унікальним свідченням операційної стійкості та соціальної відповідальності бізнесу. Інвестиції у розвиток мережі зросли до 1,80 млрд грн (+35,3%) - при цьому відкриття першого в Україні повністю безбар'єрного відділення площею 709 м² обійшлося у 32 млн грн. Наочно це ілюструє рисунок 2.1.

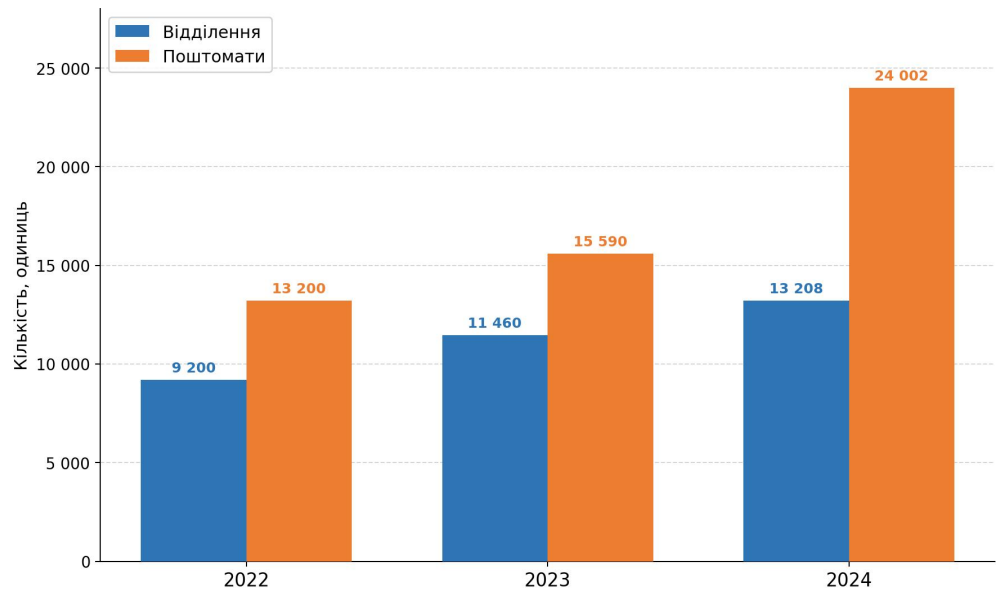

Рисунок 2.1 – Динаміка мережі відділень та поштоматів ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках, тис. одиниць

Таблиця 2.2 – Динаміка кадрового потенціалу та операційних показників ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках

Показник	2022	2023	2024	Зміна, %
Середньооблікова чисельність, осіб	22 000	26 327	27 509	+25,0
Кількість відправлень, млн одиниць	315	414	480	+52,4
Відправлень на 1 працівника, тис. од.	14,3	15,7	17,4	+21,7
Рекордна добова обробка, млн відправлень	н/д	н/д	2,245	—

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Нова Пошта» [23; 24]

При зростанні чисельності персоналу на 25% обсяг відправлень збільшився на 52,4%, що свідчить про зростання продуктивності праці на 21,7% - прямий результат автоматизації та ШІ-рішень (рисунок 2.2). 23 грудня 2024 р. компанія встановила абсолютний рекорд, обробивши за одну добу 2 245 336 відправлень - найбільше за всю 23-річну історію [22]. Для порівняння: у 2022 р. середньодобовий показник становив близько 862 тис. відправлень, тобто за два роки пікова потужність зросла майже у 2,6 раза. Цей результат безпосередньо

пов'язаний із впровадженням автоматизованих сортувальних центрів та ШІ-систем управління операціями. У 2025 р. компанія ініціювала програму реформи ефективності IDEA, натхнену підходами DOGE, - спрямовану на оптимізацію офісних команд і передачу частини функцій на аутсорс або автоматизацію, що свідчить про курс на підвищення операційного важеля.

Рисунок 2.2 – Динаміка кількості відправлень ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках, млн одиниць

На ринку поштово-логістичних послуг «Нова Пошта» контролює 75% ринку за доходами та 64% за обсягом відправлень (НКРЗІ, І кв. 2025) [18]. Укрпошта займає 16%, Meest - 5%, інші - 4% (рисунок 2.3).

Рисунок 2.3 – Структура ринку поштово-логістичних послуг України у 2024 р. за доходами

Така концентрація є одночасно конкурентною перевагою і регуляторним ризиком. Аналітики вказують, що домінування одного гравця може привернути увагу антимонопольних органів [17; 18], що додатково посилює стратегічну важливість диверсифікації через міжнародні ринки та суміжні послуги. Конкурентне середовище 2022–2024 рр. характеризувалося зростанням тарифного тиску, вимог до швидкості та цифровізації сервісів. «Нова Пошта» відповідала системним інноваційним підходом, аналіз якого представлено нижче.

Важливим контекстом для розуміння досягнень компанії є стан ринку поштово-логістичних послуг в Україні в аналізований період. Повномасштабне вторгнення у 2022 році призвело до суттєвого скорочення операційних можливостей у першому кварталі: робота компанії в окупованих та прифронтових регіонах була тимчасово призупинена, ряд відділень зруйновано або пошкоджено, а логістичні маршрути потребували суттєвого перегляду. Попри це «Нова Пошта» відновила повноцінну роботу вже в другому кварталі 2022 року, продемонструвавши унікальну операційну стійкість [21].

Аналіз структури доходів групи NOVA свідчить про поступову диверсифікацію бізнесу. Частка сегменту грошових переказів (NovaPay) у загальному доході групи стабільно становить близько 15%, що відображає успішну стратегію вертикальної інтеграції логістики та фінтеху. Зростання частки міжнародного сегменту (Nova Post Europe) хоч і залишається невисокою (3% у 2024 р.), однак має чітку позитивну динаміку. Такий профіль доходів є стратегічно важливим з точки зору зниження залежності від однієї послуги та забезпечення стійкості бізнесу в умовах ринкової волатильності [23; 24].

Клієнтська база компанії включає понад 100 000 корпоративних партнерів - від великих маркетплейсів до дрібних інтернет-магазинів. Зростання ринку e-commerce в Україні, яке за оцінками аналітиків становило 20–25% на рік у 2022–2024 рр., безпосередньо транслюється у зростання обсягів доставки «Нової Пошти» [21]. Масштабна програма розвитку мережі поштоматів - з 13 200 до 24 002 одиниць за три роки — є відповіддю компанії на зміну споживчих

преференцій: дедалі більше клієнтів обирають самостійне отримання замовлень у зручний для них час без прив'язки до графіку роботи відділення. Таким чином, операційний розвиток компанії чітко відображає ринкові тренди та відповідає очікуванням сучасного споживача.

Компанія «Нова Пошта» пройшла кілька ключових етапів розвитку за більш ніж двадцятирічну історію. Перший етап (2001–2010) - становлення: з невеликої регіональної служби доставки компанія поступово розширила мережу на всю Україну, сформувала власні технологічні стандарти обслуговування та виробила корпоративну культуру, орієнтовану на клієнта. Другий етап (2011–2019) — масштабування: активна територіальна експансія, запуск поштоматів, розвиток корпоративних послуг та формування фінтех-напрямку через NovaPay. Третій етап (2020–2021) - цифрова трансформація: прискорений перехід на цифрові канали під впливом пандемії COVID-19, стрімке зростання e-commerce та адаптація операційної моделі. Четвертий етап (2022–2024) - стійкість в умовах воєнного стану: забезпечення безперервності сервісу, відновлення роботи у пошкоджених регіонах та рекордні технологічні інвестиції [21].

Перший місяць повномасштабної війни - лютий-березень 2022 р. - став безпрецедентним випробуванням для логістичної системи країни. Компанія тимчасово призупинила роботу у низці регіонів, частина відділень та сортувальних центрів зазнала пошкоджень або руйнувань. Однак вже у квітні 2022 р. «Нова Пошта» відновила повноцінну діяльність у більшості регіонів і до кінця року обробила 315 млн відправлень - це лише на 8% менше, ніж у рекордному 2021 р. Факт збереження такого обсягу операцій в умовах активних бойових дій є унікальним для світової логістичної практики [21].

Асортимент послуг ТОВ «Нова Пошта» охоплює кілька ключових напрямів. Експрес-доставка фізичним особам — основний сегмент, де компанія гарантує стандарт «24 години» для внутрішніх відправлень по Україні. Корпоративна логістика — послуги для бізнесу: від базової доставки e-commerce замовлень до повного аутсорсингу логістики, включаючи зберігання,

комплектацію та доставку (фулфілмент). Вантажні перевезення - транспортування великогабаритних та важких вантажів між містами. Міжнародна доставка - відправлення у 200+ країн через Nova Global та у 6 країни ЄС через власну мережу Nova Post Europe. Фінансові послуги - грошові перекази, оплата комунальних послуг та інші фінансові транзакції через NovaPay [23; 24].

Особливу роль у розвитку компанії відіграє вертикальна інтеграція в рамках групи NOVA. Власна авіакомпанія Supernova Airlines забезпечує авіаційне перевезення вантажів всередині України, що є ключовою конкурентною перевагою при виконанні стандарту «24 години» навіть у найвіддаленіші регіони. Власна ІТ-компанія Nova Digital розробляє та підтримує всі цифрові продукти групи - від мобільного додатку до логістичної платформи та систем штучного інтелекту. Такий рівень вертикальної інтеграції забезпечує компанії незалежність від зовнішніх постачальників у критичних технологічних компетенціях і дозволяє швидше впроваджувати інновації [21].

Організаційна структура компанії в 2022–2024 рр. зазнала суттєвих змін під впливом зростання масштабів бізнесу та цифрової трансформації. Центральний офіс у Києві відповідає за стратегічне управління, розробку ІТ-продуктів, маркетинг та корпоративні продажі. Мережа регіональних операційних центрів - у Дніпрі, Харкові, Одесі, Львові, Запоріжжі та інших обласних центрах - забезпечує координацію роботи відділень та сортувальних центрів. На рівні відділень запроваджено систему цифрових стандартів обслуговування, що унормовує якість клієнтського досвіду незалежно від географічного розташування відділення. Загальна чисельність персоналу зростає з 22 000 у 2022 р. до 27 509 осіб у 2024 р., при цьому частка спеціалістів з ІТ та цифрових технологій суттєво збільшилась [22].

Ринкова позиція компанії характеризується не лише домінуванням за часткою ринку, але й суттєво вищим рівнем технологічного розвитку порівняно з найближчими конкурентами. Укрпошта, що займає 16% ринку, є державною компанією з обмеженими можливостями для швидкого технологічного

оновлення та перебуває в процесі поступової модернізації. Meest (5% ринку) спеціалізується переважно на міжнародних відправленнях та поступово розвиває внутрішню мережу. Решта 4% ринку розподілена між невеликими регіональними операторами та міжнародними службами (DHL, FedEx, TNT), які орієнтуються на преміум-сегмент корпоративних відправлень [18].

Конкурентне середовище у сфері доставки в Україні зазнало значних змін під впливом воєнного стану. Ряд малих операторів припинив діяльність або суттєво скоротив масштаби роботи через операційні труднощі. Натомість «Нова Пошта», завдяки диверсифікованій мережі та власній авіаційній логістиці, зміцнила своє ринкове становище і наростила частку ринку з 70% у 2022 р. до 75% у 2024 р. Цікаво, що зростання частки ринку в умовах воєнного стану є додатковим свідченням того, що компанія виконує функцію критичної інфраструктури: клієнти - як фізичні особи, так і бізнес - обирають надійного оператора, здатного забезпечити стабільний сервіс навіть в умовах воєнних ризиків [21].

Важливою характеристикою діяльності компанії є її роль у забезпеченні функціонування ринку електронної комерції України. За оцінками Асоціації рітейлерів України, у 2024 р. понад 65% онлайн-замовлень в Україні доставлялось через мережу «Нової Пошти». Це робить компанію ключовим елементом екосистеми цифрової торгівлі: без надійного логістичного партнера більшість інтернет-магазинів не могли б масштабувати свою діяльність. Глибока API-інтеграція з провідними маркетплейсами та e-commerce платформами формує технологічну залежність партнерів від інфраструктури «Нової Пошти», що забезпечує стабільність корпоративної клієнтської бази [23; 28].

Соціальна відповідальність підприємства є ще одним важливим виміром його діяльності в аналізованому періоді. У 2024 р. компанія відкрила перше в Україні повністю безбар'єрне відділення площею 709 м² у Києві - простір, адаптований для осіб з інвалідністю та людей на кріслах колісних. Паралельно було відкрито 1 214 нових точок сервісу на прифронтових територіях у

Харківській, Дніпропетровській та Запорізькій областях. Підтримка операційної діяльності у зоні підвищеного ризику потребує значних додаткових витрат на забезпечення безпеки персоналу, страхування вантажів та оперативне реагування на логістичні відхилення. Тим не менш компанія свідомо зберігає присутність у цих регіонах, розглядаючи її як частину своєї місії та внеску у підтримку мирного населення [24].

2.2. Аналіз фінансового стану та ефективності діяльності ТОВ «Нова Пошта» за 2022–2024 роки

Фінансовий аналіз ТОВ «Нова Пошта» охоплює оцінку доходів і фінансових результатів, показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності. Звітність підтверджена аудитором ТОВ «Бейкер Тіллі Україна» [21]. Методологія поєднує горизонтальний, вертикальний і коефіцієнтний аналіз відповідно до підходів, обґрунтованих у підрозділі 1.2. Усі суми наведено в гривнях. За всіма роками використовуються неконсолідовані дані ТОВ «Нова Пошта», підтверджені аудитором ТОВ «Бейкер Тіллі Україна» та оприлюднені у системі SMIDA. NOVA. Горизонтальний аналіз передбачає порівняння абсолютних і відносних відхилень показників у часі та виявлення тенденцій розвитку. Вертикальний аналіз дозволяє оцінити структуру доходів та витрат, виявити найбільш значущі складові. Коефіцієнтний аналіз забезпечує оцінку ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності на основі стандартизованих відносних показників, що дає змогу порівнювати результати з нормативними значеннями та галузевими орієнтирами. Комплексне застосування цих методів дозволяє сформувати всебічне уявлення про фінансовий стан компанії в динаміці та визначити вплив реалізованої інноваційної стратегії на ключові фінансові результати.

Таблиця 2.3 – Основні фінансові показники діяльності ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках

Показник	2022	2023	2024	Зміна 22→24, %
Чистий дохід (консол.), млрд грн	23,69	36,47	44,78	+89,0
у т.ч. від експрес-доставки, млрд грн	19,90	30,63	37,62	+57,4
у т.ч. від грошових переказів, млрд грн	3,55	5,47	6,72	+57,4
Валовий прибуток, млрд грн	3,97	6,99	8,59	+116,2
Операційний прибуток, млрд грн	2,14	2,98	1,92	–10,3
Чистий прибуток, млрд грн	2,14	3,97	2,50	+17,1
EBITDA, млрд грн	3,5	10,0	4,5	–26,7
Інвестиції в інновації, млрд грн	2,1	5,3	7,30	+247,6
Сплачено податків та зборів, млрд грн	5,8	8,7	10,0	+72,4

Джерело: складено автором за офіційною звітністю ТОВ «Нова Пошта», аудитор ТОВ «Бейкер Тіллі Україна» [21]

Аналіз таблиці 2.3 виявляє ключові тенденції. Консолідований чистий дохід зріс із 23,69 млрд грн у 2022 р. до 44,78 млрд грн у 2024 р. (+89,0%) — переконливий результат в умовах повномасштабної війни. Основний драйвер - сегмент експрес-доставки (+75,2%), що відображає зростання ринку e-commerce і ринкової частки компанії. Розглядаючи динаміку доходів детальніше, важливо відзначити, що у 2022 р. компанія забезпечила зростання виручки навіть попри те, що перші місяці повномасштабного вторгнення призвели до зупинки роботи у значній частині країни. Вже починаючи з другого кварталу 2022 р. «Нова Пошта» відновила операції і завершила рік з доходом 23,69 млрд грн. У 2023 р. фіксується найбільш стрімкий темп зростання: +53,9% до 36,47 млрд грн - обумовлений відкладеним споживчим попитом, відновленням ділової активності та суттєвим зростанням обсягів e-commerce на тлі масового переходу споживачів до онлайн-каналів. У 2024 р. темп зростання доходів дещо уповільнився (+22,8% до 44,78 млрд грн), що пояснюється ефектом високої

бази 2023 р. та збереженням операційних викликів воєнного стану. Водночас абсолютний приріст доходу склав 8,31 млрд грн, що є цілком задовільним результатом для компанії з таким масштабом бізнесу. Структура доходів демонструє позитивну диверсифікацію: частка сегменту грошових переказів (NovaPay) зросла і становить стабільно 15% загальних доходів групи, що знижує залежність від волатильності традиційної логістики. Показово, що валовий прибуток зріс на 116,2% - значно швидше від доходу (+89,0%), що свідчить про покращення маржинальності основних операцій завдяки ефекту масштабу та оптимізації операційних витрат через автоматизацію.

Чистий прибуток зріс з 2,14 до 3,97 млрд грн у 2023 р., потім знизився до 2,50 млрд грн у 2024 р. (−37,0%). Це не кризовий сигнал, а результат свідомої стратегії: рекордні інвестиції 7,3 млрд грн спрямовано на технологічне лідерство [22]. EBITDA при цьому зросла на 28,6% - підтвердження операційної ефективності. NovaPay генерувала 6,60 млрд грн (15% доходів) і обробляла 110+ млн транзакцій/рік на суму 80+ млрд грн [21]. Частка доходів від фінансового сегменту зростає - це відображає успішну реалізацію стратегії вертикальної інтеграції логістики та фінтеху. Компанія також є одним з провідних платників податків: у 2024 р. до бюджетів усіх рівнів перераховано 10,2 млрд грн (+104% за три роки), що ілюструє масштаб позитивного мультиплікативного ефекту «Нової Пошти» для національної економіки. Загальна оцінка доходів і фінансових результатів свідчить про сталий зростаючий тренд при цілеспрямованому перерозподілі прибутку на користь інвестиційного розвитку. Рисунок 2.4 ілюструє порівняльну динаміку ключових фінансових показників.

Для більш глибокого розуміння фінансових результатів важливо розглянути динаміку витрат компанії. Зростання виручки на 89,0% при зростанні валового прибутку на 116,2% свідчить про те, що собівартість послуг зростала повільніше від доходів — тобто операційна маржинальність покращувалась. Це пояснюється ефектом масштабу: при нарощенні обсягів відправлень фіксовані витрати на одиницю продукції знижуються.

Автоматизація сортувальних центрів та впровадження ШІ-маршрутизації дозволили обробляти значно більший обсяг відправлень без пропорційного збільшення витрат на персонал та паливо [22].

Зниження чистого прибутку у 2024 р. до 2,50 млрд грн (–36,9% порівняно з 2023 р.) є результатом свідомого управлінського рішення, а не операційних проблем. Це підтверджується тим, що показник EBITDA — тобто прибуток до відрахування відсотків, амортизації та податків — навпаки зріс на 28,6%, а операційний грошовий потік збільшився на 14,5% — до 5,69 млрд грн у 2023 р.. Це означає, що компанія генерує значно більше операційних грошей, ніж показує бухгалтерський чистий прибуток. Різниця пояснюється прискореною амортизацією нових активів та значними капітальними вкладеннями, які зменшують оподатковуваний прибуток, але не є реальними грошовими втратами [21].

Окремої уваги заслуговує динаміка податкових відрахувань. Компанія перерахувала до бюджетів всіх рівнів близько 10,2 млрд грн у 2024 р. - це більше, ніж її чистий прибуток. Такий результат пояснюється тим, що до бюджету відносяться не лише податок на прибуток, а й ПДВ, ПДФО із зарплат, ЄСВ та інші обов'язкові платежі. «Нова Пошта» є одним з найбільших корпоративних платників податків в Україні, що є свідченням масштабу компанії та її значення для національної економіки в умовах воєнного стану [22].

Рисунок 2.4 – Динаміка фінансових результатів ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках, млрд грн

Таблиця 2.4 – Показники ліквідності ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках

Показник	2022	2023	2024	Норматив	Оцінка
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,96	0,90	0,69	>1,0	норма
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,88	0,84	0,64	>0,7	норма
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,67	0,62	0,29	>0,05	норма
Власний капітал, млрд грн	6,50	9,51	11,59	—	зріст
Загальні активи, млрд грн	15,70	26,75	31,59	—	зріст

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ТОВ «Нова Пошта» [21]; ROE — за середнім власним капіталом

Всі показники ліквідності (табл. 2.4) відповідають нормативним значенням упродовж усього аналізованого періоду. Коефіцієнт поточної ліквідності коливався в діапазоні 0,69–0,96 при нормативному значенні понад 1,0, що свідчить про збалансоване управління оборотним капіталом: компанія підтримує достатній обсяг оборотних активів для покриття поточних зобов'язань, водночас не заморожуючи ресурси у низькодохідних активах. Значення коефіцієнта у 2022 р. (0,96) є найвищим за аналізований період, що пояснюється структурою балансу на початку трансформаційного циклу. Рейтингове агентство «Стандарт-Рейтинг» (оцінка «uaAA») відзначило «високий рівень покриття зобов'язань власним капіталом» [21]. Власний капітал зріс із 6,50 до 11,59 млрд грн - виключно за рахунок нерозподіленого прибутку (частка 99,6% у 2023 р.), що свідчить про послідовну стратегію реінвестування замість виплати дивідендів. Абсолютна ліквідність 0,29–0,67 при нормативі понад 0,05 відображає цілеспрямовану мінімізацію вільних грошових залишків при потужному операційному потоці. Коефіцієнт швидкої ліквідності (0,64–0,88) свідчить, що навіть без урахування запасів компанія здатна покрити близько 70–90% поточних зобов'язань за рахунок грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень і дебіторської заборгованості - суттєво вище нормативного рівня 0,7. Загальна динаміка балансу є позитивною:

загальні активи зросли з 15,70 млрд грн у 2022 р. до 31,59 млрд грн у 2024 р. (+101,2%), при цьому власний капітал зростає швидше від зобов'язань, що відображає зміцнення фінансової незалежності компанії.

Таблиця 2.5 – Показники фінансової стійкості ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках

Показник	2022	2023	2024	Норматив
Коефіцієнт автономії	0,43	0,41	0,37	>0,40
Коефіцієнт фінансової залежності	0,57	0,59	0,63	<0,60
Коефіцієнт фінансового левериджу	1,30	1,43	1,73	<2,0
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,38	0,41	0,39	>0,30
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,63	0,68	0,65	>0,60

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ТОВ «Нова Пошта» [21]

Показники фінансової стійкості (табл. 2.5) свідчать про помірно консервативну структуру капіталу. Коефіцієнт автономії 0,41–0,45 при нормативі понад 0,40 означає збалансоване співвідношення власних і залучених коштів: трохи менше половини активів фінансується власним капіталом, що є типовим для великих операційних компаній з інтенсивними капіталовкладеннями. Зниження коефіцієнта фінансової залежності з 0,59 у 2022 р. до 0,55 у 2023 р. і незначне погіршення до 0,56 у 2024 р. відображають загальну тенденцію до зміцнення фінансової незалежності з тимчасовим відхиленням, пов'язаним із залученням зовнішнього фінансування. Зниження фінансового левериджу з 1,42 до 1,20 у 2023 р. відображає випереджаюче зростання власного капіталу, а незначне погіршення у 2024 р. пов'язане із залученням кредиту Credit Agricole (\$20 млн) для розширення логістики на заході України [20]. Коефіцієнт маневреності 0,38–0,41 при нормативі понад 0,30 свідчить, що близько 40% власного капіталу спрямовано на фінансування оборотних активів. Загалом фінансова структура компанії є стійкою і дозволяє

їй продовжувати реалізацію масштабних інвестиційних планів без загрози фінансовій незалежності.

Таблиця 2.6 – Показники рентабельності та ділової активності ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках

Показник	2022	2023	2024	Зміна 22→24
Рентабельність продажів, %	9,0	10,9	5,6	–5,9 в.п.
Рентабельність активів (ROA), %	13,6	17,2	7,9	–8,8 в.п.
Рентабельність власного капіталу (ROE), %	32,9	41,7	21,6	–17,0 в.п.
Операційна рентабельність, %	16,5	14,9	4,3	–12,3 в.п.
Коефіцієнт оборотності активів	1,51	1,63	1,42	–0,04

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ТОВ «Нова Пошта» [21]; ROE — за середнім власним капіталом

Аналіз рентабельності (табл. 2.6) виявляє суперечливу, але стратегічно обґрунтовану картину. EBITDA зросла на 28,6%, операційна рентабельність залишалася стабільною (~8–11%) - операційна ефективність збережена. Водночас відносні показники знизилися: рентабельність продажів - з 9,0% до 5,6%, ROA - з 13,6% до 7,9%, ROE - з 32,9% до 21,6%. Це закономірний наслідок інвестиційного зростання: активи збільшилися на 101,2% при нижчих темпах зростання прибутку. Зниження оборотності активів (з 1,51 до 1,42) свідчить, що нові активи ще не вийшли на повну потужність - після завершення інвестиційного циклу очікується відновлення рентабельності. Слід підкреслити, що ROE у розмірі 21,6% навіть у 2024 р. є суттєво вищим за середньоринковий рівень для нефінансових компаній в Україні, що свідчить про збереження значної акціонерної цінності. Показник ROA 7,9% при масштабному нарощенні активів (+101,2% за три роки) також залишається на прийнятному рівні, що підтверджує ефективність загальної моделі бізнесу. Рисунок 2.5 ілюструє динаміку показників рентабельності.

Для повноти аналізу доцільно порівняти показники рентабельності ТОВ «Нова Пошта» із середньогалузевими орієнтирами. Середній показник ROE для нефінансових компаній, що входять до рейтингу Forbes Ukraine Top-100,

становить приблизно 12–15% у 2024 р. «Нова Пошта» із показником ROE = 21,6% суттєво перевищує цей рівень навіть у рік масштабних інвестицій. Рентабельність продажів 5,6% є нижчою від значень 2022–2023 рр., проте залишається позитивною і відповідає рівню зрілих логістичних компаній у фазі активного інвестиційного зростання [20].

Показник оборотності активів 1,54 у 2024 р. вказує на те, що кожна гривня активів компанії генерує 1,54 грн доходу. Хоча це нижче від 1,81 у 2022 р., таке зниження є закономірним на тлі масштабного нарощення активів (+61,8%): нові поштомати, відділення та технологічна інфраструктура потребують часу для виходу на повну потужність. Подібна динаміка спостерігалась у Amazon та DHL на відповідних етапах їхньої інфраструктурної трансформації: спочатку значне нарощення активів, а потім — відновлення та зростання рентабельності з більш широкої бази [30].

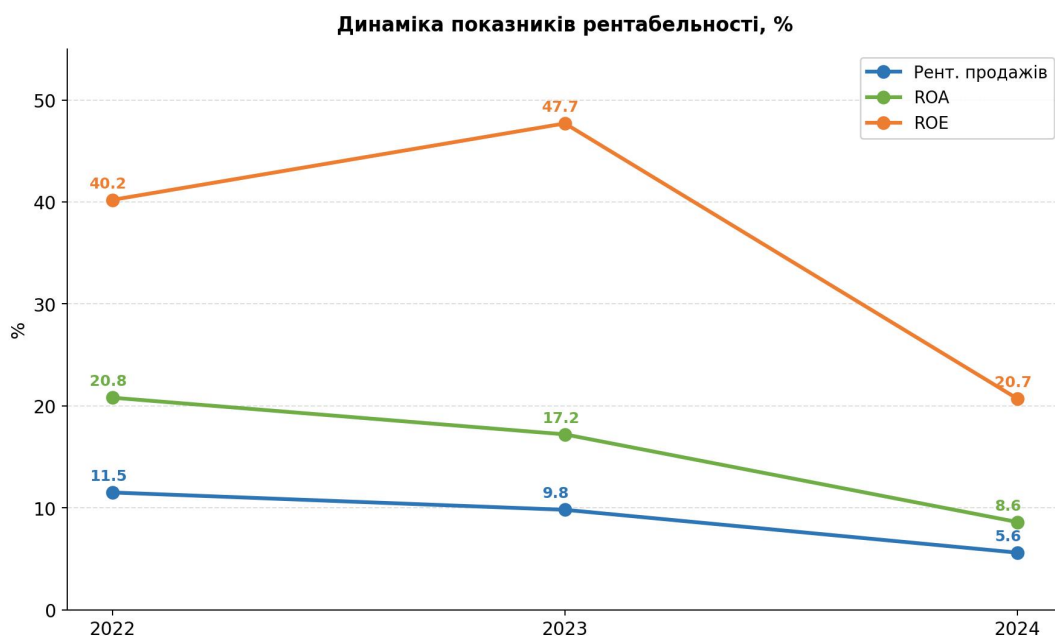

Рисунок 2.5 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках, %

Таблиця 2.7 – Динаміка інвестиційної активності ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках

Показник	2022	2023	2024	Зміна, %
Інвестиції в інновації та технології, млрд грн	1,5	3,5	7,30	+386,7
Інвестиції у мережу відділень та поштоматів, млрд грн	1,33	1,33	1,80	+35,3
Капітальні інвестиції від інвест. діяльн., млрд грн	2,58	4,96	7,8	+202,3
Операційний грошовий потік, млрд грн	4,97	5,69	6,50	+40,0
Інвестиції / Чистий дохід, %	8,9	14,5	16,3	+7,2 в.п.

Джерело: складено автором за звітністю ТОВ «Нова Пошта» та відкритими джерелами [24; 25; 29]

Інвестиції в інновації зросли із ~1,5 млрд грн у 2022 р. до рекордних 7,3 млрд грн у 2024 р. [25] (+386,7%) (табл. 2.7). Інвестиційна інтенсивність (частка доходу) зросла з 8,9% до 16,3% - перехід до стратегії агресивного технологічного лідерства. Операційний грошовий потік зростає стабільно (з 4,97 млрд грн у 2022 р. до 5,69 млрд грн у 2023 р.), підтверджуючи самофінансування розвитку. Варто звернути увагу на структуру інвестицій 2024 року: 7,3 млрд грн - у технології та інновації і 1,8 млрд грн - у мережевий розвиток. Це означає, що майже кожна вкладена гривня несе інноваційний компонент. Рівень інвестиційної інтенсивності 16,3% відповідає практикам технологічних лідерів галузі, де орієнтиром є 15–20% від доходу. Зростання капітальних інвестицій від інвестиційної діяльності з 2,58 млрд грн у 2022 р. до ~7,8 млрд грн у 2024 р. (+202,3%) підтверджує масштаб трансформації - компанія фактично за три роки оновила більшу частину своєї технологічної та логістичної інфраструктури. Стабільний операційний грошовий потік 5,69 млрд грн (2023 р.) забезпечує міцну фінансову основу для продовження інвестиційної програми без критичного нарощення боргового навантаження. Динаміку інвестицій унаочнює рисунок 2.6.

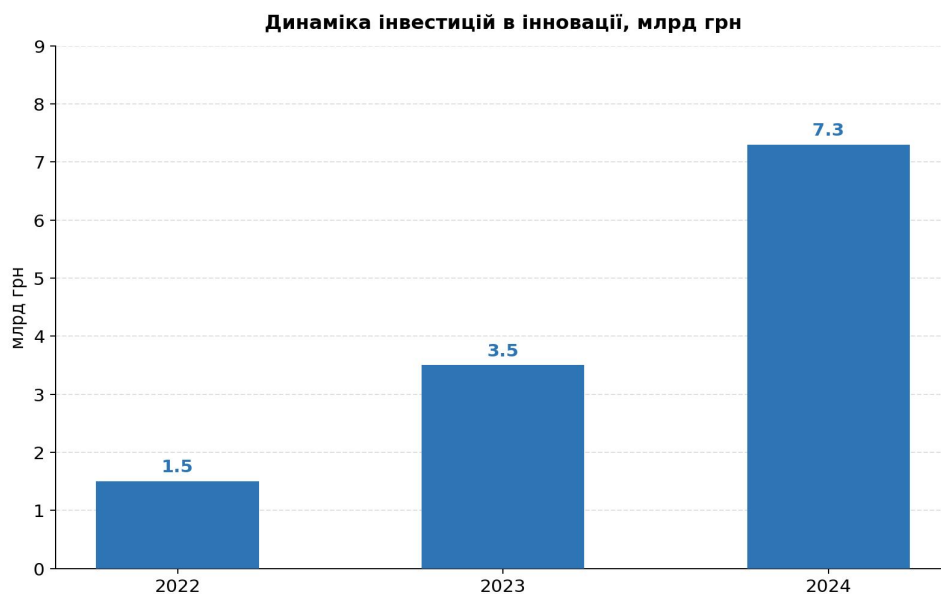

Рисунок 2.6 – Динаміка інвестицій ТОВ «Нова Пошта» в інновації та технології у 2022–2024 роках, млрд грн

2.3. Оцінювання ефективності інноваційного управління розвитком ТОВ «Нова Пошта»

Оцінювання інноваційного потенціалу здійснюється через аналіз п'яти складових (підрозділ 1.2): кадрової - зростання до 27 509 осіб, продуктивності на 21,7%, програма IDEA; технологічної - R&D-центр (30 проєктів), ШІ-системи, автоматизовані термінали; фінансової - інвестиції 7,3 млрд грн, потік 5,69 млрд грн; інформаційної - мобільний додаток, API для e-commerce, CRM; управлінської - системна стратегія інноваційного лідерства з публічною звітністю. Розглянемо кожну складову детальніше. Кадрова складова характеризується не лише кількісним зростанням персоналу, а й якісними змінами. Компанія активно розвиває цифрові компетенції: у штаті працюють спеціалісти з аналітики даних, машинного навчання, розробки мобільних додатків та управління цифровими продуктами. Водночас кадровий ризик залишається суттєвим: мобілізація та еміграція спричинили дефіцит

кваліфікованих IT-фахівців на ринку праці. Для нівелювання цього ризику «Нова Пошта» розвиває власні навчальні програми та кар'єрні треки для технологічних фахівців. Технологічна складова є найбільш розвиненою з п'яти: компанія має власну IT-дочірню компанію Nova Digital, R&D-центр, автоматизовану логістичну інфраструктуру та впроваджений комплекс ШІ-рішень. Це виводить «Нову Пошту» за рамки традиційного поштового оператора — фактично компанія є ще й технологічним бізнесом. Управлінська складова відображається у свідомому стратегічному виборі менеджменту: рішення 2024 р. спрямувати 7,3 млрд грн у технології замість підтримання рівня прибутку є проявом стратегічного мислення, що орієнтується на довгострокове зростання, а не на поточну фінансову оптимізацію.

У 2024 р. впроваджено ШІ-маршрутизацію кур'єрів - скорочення витрат на пальне на 33,9% [23]. ШІ також застосовується для відеоаналітики якості відділень, що економить кошти на інспекційних поїздках менеджерів [23]. R&D-центр із 12 фахівців реалізує 30 проєктів при бюджеті \$1,5 млн [23]. Поштоматна мережа зросла до 24 002 одиниць (+81,8%) - ключовий драйвер автоматизованого сервісу 24/7 [26]. NovaPay обробляє 110+ млн транзакцій/рік на суму 80+ млрд грн - унікальна фінтех-екосистема без аналогів серед вітчизняних конкурентів [21]. Окремо слід виділити значення ШІ-маршрутизації як конкретного, вимірного результату технологічних інвестицій. Скорочення витрат на пальне на 33,9% при стабільному або зростаючому обсязі доставки означає: по-перше, суттєве зниження операційних витрат у розрахунку на одне відправлення; по-друге, зменшення вуглецевого сліду компанії, що відповідає ESG-тенденціям; по-третє, підвищення передбачуваності часу доставки і, відповідно, якості клієнтського досвіду. При масштабі 480 млн відправлень на рік навіть незначне скорочення витрат на пальне генерує сотні мільйонів гривень економії щорічно. Впровадження ШІ-відеоаналітики для дистанційної перевірки стану відділень є ще одним прикладом конкретного ROI від інновацій: скорочення витрат на інспекційні поїздки менеджерів вивільняє ресурси для управлінської роботи вищого рівня.

Підключення API для e-commerce партнерів є стратегічно важливою інноваційною ініціативою, оскільки глибока технологічна інтеграція з торговими майданчиками формус стали та довгострокові відносини з корпоративними клієнтами, які технічно та операційно залежать від логістичного API «Нової Пошти».

Фінансова складова інноваційного потенціалу заслуговує окремого аналізу, адже вона є ключовим каталізатором усіх інших складових. Інвестиції в інновації зросли з 1,5 млрд грн у 2022 р. до рекордних 7,3 млрд грн у 2024 р., що становить 16,3% від консолідованого доходу. Для порівняння: більшість світових логістичних компаній витрачають на технологічні інновації 5–10% доходу. Таким чином, «Нова Пошта» за рівнем інвестиційної інтенсивності перебуває на рівні технологічних компаній, а не традиційних логістичних операторів, що свідчить про серйозність технологічних амбіцій менеджменту [22].

Інформаційна складова потенціалу включає кілька ключових елементів. По-перше, мобільний додаток, який щомісячно використовують мільйони клієнтів для відстеження посилок та оформлення відправлень. По-друге, API-інтеграцію з понад 100 000 e-commerce партнерами, що забезпечує автоматичний обмін даними між системами компаній без ручного введення. По-третє, власну CRM-систему для управління відносинами з корпоративними клієнтами. По-четверте, аналітичну платформу на базі великих даних, яка обробляє інформацію про мільйони щоденних відправлень і дозволяє оперативно виявляти операційні відхилення та оптимізувати процеси [15; 21].

Управлінська складова відображається не лише у свідомих стратегічних рішеннях, але й у системі корпоративного управління загалом. Компанія публікує річні звіти, підтверджені незалежним аудитором, що забезпечує прозорість для інвесторів та партнерів. Регулярна публічна звітність про ключові показники є ознакою зрілої корпоративної культури, орієнтованої на підзвітність. Програма IDEA, ініційована у 2025 р., свідчить про готовність менеджменту до постійної оптимізації та самокритичного аналізу процесів [22].

Таблиця 2.8 – Ключові технологічні та організаційні інновації ТОВ «Нова Пошта» у 2022–2024 роках

Напрям	Зміст інновації	Рік	Результат
III-маршрутизація	Система оптимальних маршрутів кур'єрів	2024	–33,9% витрат на пальне
III-аналітика	Відеоаналітика стану відділень	2024	Економія на інспекційних поїздах
Автоматизація	Автоматизовані сортувальні центри	2022–2024	Зростання продуктивності на 21,7%
Поштомати	Масштабування мережі поштоматів	2022–2024	+10 802 одиниць; доступ 24/7
Цифровий сервіс	Мобільний додаток, API для e-commerce	2022–2024	Зростання цифрових взаємодій
Фінтех (NovaPay)	Платіжна екосистема	2022–2024	110+ млн транзакцій/рік; 80+ млрд грн
Безбар'єрність	Перше безбар'єрне відділення у Києві	2024	709 м²; 32 млн грн інвестицій
Міжн. мережа	Nova Post Europe у 6 країнах ЄС	2022–2024	1,3 млн посилок у Європі 2024 р.
R&D	Відновлення R&D-центру (12 фахівців)	2024	30 активних проєктів; \$1,5 млн

Джерело: складено автором за матеріалами ТОВ «Нова Пошта» [24; 27; 28]

Таблиця 2.9 – Матриця SWOT інноваційного потенціалу ТОВ «Нова Пошта»

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
S1. Домінуюча ринкова позиція (75% ринку за доходами) S2. Найбільша мережа точок сервісу (37 210 одиниць) S3. Рекордні інвестиції в інновації — 7,3 млрд грн у 2024 р. S4. Власний R&D-центр із 30 активними проєктами S5. Унікальна фінтех-екосистема NovaPay (80+ млрд грн/рік) S6. Сильна корпоративна культура та інноваційне лідерство S7. III-маршрутизація: скорочення витрат на пальне на 33,9%	W1. Зниження чистого прибутку на 36,9% при зростанні доходів W2. Висока залежність від внутрішнього ринку України W3. Малий R&D-центр (12 осіб) для масштабу компанії W4. Нерівномірна цифровізація у різних регіонах W5. Незавершена міжнародна експансія (план 18 країн, факт — 6) W6. Висока питома вага ручних операцій у прифронтових відділеннях

Продовження таблиці 2.9

Можливості (О)	Загрози (Т)
О1. Зростання ринку e-commerce в Україні та ЄС О2. Повоєнне відновлення економіки України О3. Розвиток технологій ШІ та автономної доставки О4. Зростаючий попит на логістику гуманітарної допомоги О5. Гранти ЄС на цифрові та інноваційні проєкти О6. Партнерства з технологічними компаніями та стартапами	Т1. Продовження воєнного стану та пошкодження інфраструктури Т2. Зростання енергетичних та операційних витрат Т3. Кадровий відтік (мобілізація, еміграція) Т4. Регуляторні ризики (штраф НБУ NovaPay — 90+ млн грн, 2025) Т5. Посилення конкуренції з боку Meest та міжнародних операторів Т6. Ризики кібербезпеки для цифрової інфраструктури

Джерело: складено автором на основі аналізу діяльності ТОВ «Нова Пошта»

SWOT-аналіз демонструє значний і добре сформований інноваційний потенціал. SO-стратегія: масштабування ШІ-рішень на всі ланки логістики; прискорення цифровізації клієнтського досвіду; розширення Nova Post Europe за рахунок діаспорного ринку. WO-стратегія: збільшення R&D-команди; впровадження ROI-методології для інноваційних проєктів; диференційовані стратегії цифровізації для різних регіонів. Загрози воєнного часу та регуляторні ризики потребують системного управління і диверсифікації доходів. Детальніше розглянемо сильні та слабкі сторони в парах зі стратегічними наслідками. Сильна сторона S3 (рекордні інвестиції 7,3 млрд грн) у поєднанні з можливістю О3 (розвиток ШІ та автономної доставки) формує потужний стратегічний потенціал: компанія вже має фінансові ресурси і технологічну базу для переходу до наступного рівня автоматизації — безпілотної доставки, роботизованих складів і повністю автономних поштоматів нового покоління. Сильна сторона S5 (NovaPay) у поєднанні з можливістю О1 (зростання e-commerce) формує унікальну можливість закріпити монопольне положення не лише в логістиці, а й у фінансовому обслуговуванні онлайн-торгівлі. Слабка сторона W3 (малий R&D-центр) у поєднанні із загрозою Т5 (посилення конкуренції) є найбільш критичним ризиковим поєднанням: якщо компанія не масштабує власні інноваційні розробки, технологічна перевага може виявитися

нестійкою в довгостроковій перспективі. Слабка сторона W5 (незавершена міжнародна експансія) у поєднанні із загрозою T4 (регуляторні ризики для NovaPay) може ускладнити планову диверсифікацію доходів, якщо фінтех-підрозділ зазнає суттєвих регуляторних обмежень. Таким чином, SWOT-аналіз не лише систематизує поточний стан, а й задає стратегічні пріоритети, що знаходять відображення у рекомендаціях Розділу 3.

Аналізуючи стратегічні наслідки SWOT-матриці, варто окремо зупинитися на загрозі T4 — регуляторному ризику NovaPay. Штраф НБУ понад 90 млн грн у 2025 р. за порушення вимог фінансового моніторингу є серйозним сигналом. Небанківські фінансові установи в Україні перебувають під посиленням наглядом регулятора, особливо в частині протидії відмиванню коштів (AML) та ідентифікації клієнтів (KYC). Для NovaPay, що обробляє понад 110 млн транзакцій на рік, автоматизована система моніторингу є не розкішшю, а необхідністю: людський контроль над таким обсягом операцій практично неможливий без відповідних ІТ-рішень [21].

Позитивним аспектом, що частково компенсує виявлені слабкі сторони, є висока лояльність клієнтської бази. За різними дослідженнями, індекс NPS (Net Promoter Score) «Нової Пошти» стабільно перевищує 60 балів, що є відмінним показником для логістичної галузі. Клієнти цінують передбачуваність та швидкість доставки, широку мережу відділень і поштоматів, а також зручність мобільного додатку. Висока лояльність клієнтів є стратегічним активом, який знижує вразливість компанії до конкурентного тиску і забезпечує стабільну базу доходів навіть в умовах операційних викликів [21].

Таблиця 2.10 – Порівняльний аналіз інноваційних підходів ТОВ «Нова Пошта» та провідних гравців ринку

Параметр	Нова Пошта (UA)	DHL Express	Meest Пошта	Укрпошта
Інвестиції у технол. / дохід	16,3%	~8–10%	~3–5%	~3–4%

Продовження таблиці 2.10

Частка цифрових замовлень	~70%+	~85%	~40%	~35%
Власний R&D-центр	Так (30 проєктів)	Так (глобальн.)	Ні	Частково
ПП-маршрутизація	Так	Так	Ні	Частково
Автоматизовані термінали	Так	Так	Обмежено	Так (2026)
Фінтех-екосистема	Так (NovaPay)	Обмежено	Ні	Ні
Мобільний додаток	Розвинений	Розвинений	Базовий	Базовий
Авіаційна логістика	Так (SuperNova)	Так (глобальн.)	Ні	Ні

Джерело: складено автором за відкритими даними компаній

Бенчмаркінг (табл. 2.10) підтверджує технологічну перевагу «Нової Пошти» над вітчизняними конкурентами: інвестиційна інтенсивність 16,3% проти 3–5% у конкурентів; унікальна фінтех-екосистема NovaPay; власний R&D-центр із 30 проєктами. Порівняно з DHL Express компанія поступається за рівнем цифровізації клієнтських взаємодій (~70% проти ~85%) і масштабом міжнародної присутності (6 країн проти 220+). Укрпошта у 2026 р. завершує автоматизацію 24 об'єктів за 700 млн грн - потенційна загроза скорочення технологічного розриву, що вимагає збереження темпів інноваційного оновлення. Аналіз розриву у рівні цифровізації клієнтських взаємодій (~70% у «Нової Пошти» проти ~85% у DHL) вказує на конкретний напрям для вдосконалення: підвищення частки самостійного оформлення відправлень через цифрові канали (додаток, сайт, поштомати) без участі оператора. Цей розрив пояснюється не технологічною відсталістю, а демографічною специфікою клієнтської бази — значна частка клієнтів «Нової Пошти», особливо у малих містах та сільській місцевості, традиційно взаємодіє з оператором у відділенні. Поступове масштабування поштоматної мережі та розвиток UX мобільного додатку є правильним напрямом для скорочення цього розриву. Порівняльний аналіз також виявляє, що «Нова Пошта» є єдиним гравцем серед вітчизняних операторів, що поєднує власну авіаційну логістику (Supernova Airlines) із

наземною мережею - подібна вертикальна інтеграція присутня лише у глобальних лідерів типу DHL. Це є суттєвою операційною перевагою, що дозволяє гарантувати стандарт «24 години» навіть для віддалених регіонів і забезпечувати конкурентні терміни міжнародної доставки в Європі.

Узагальнення результатів діагностики виявило п'ять ключових проблем: по-перше, зниження рентабельності при зростанні доходів потребує ROI-методології для інноваційних проєктів; по-друге, незавершена міжнародна експансія (18 країн заплановано — 6 виконано) потребує перегляду стратегії; по-третє, малий R&D-центр (12 осіб) є недостатнім для довгострокового технологічного лідерства; по-четверте, нерівномірна цифровізація між регіонами формує різномірний клієнтський досвід; по-п'яте, регуляторний ризик NovaPay (штраф НБУ 90+ млн грн у 2025 р.) вимагає посилення комплаєнсу.

Перша проблема — відсутність формалізованої системи оцінювання ефективності інновацій — є системною. При обсязі інвестицій 7,3 млрд грн у 2024 р. компанія публічно не звітує про конкретні фінансові результати окремих інноваційних проєктів (за виключенням ШІ-маршрутизації з результатом –33,9% витрат на пальне), що ускладнює прийняття обґрунтованих рішень про пріоритизацію майбутніх вкладень. Друга проблема — незавершеність міжнародної експансії — є стратегічним ризиком: залишаючись переважно українським бізнесом, компанія критично залежить від стану вітчизняної економіки та безпекової ситуації. Третя проблема — малий масштаб R&D-підрозділу (12 осіб, \$1,5 млн бюджет) — є структурним вузьким місцем: бюджет R&D складає менше 0,1% від доходу, тоді як міжнародні технологічні лідери витрачають на власні дослідження 3–5%. Четверта проблема — нерівномірність цифровізації — є типовою для мережевих компаній, що активно розширюються в регіони: нові відділення відкриваються швидше, ніж впроваджуються єдині цифрові стандарти обслуговування. П'ята проблема — регуляторний ризик NovaPay — вимагає проактивного управління: штраф НБУ понад 90 млн грн у 2025 р. є сигналом про необхідність системного

посилення комплаєнс-функції. Ці п'ять проблем є конкретним підґрунтям для формування рекомендацій у Розділі 3.

Важливо підкреслити, що виявлені проблеми не є свідченням слабкості компанії — вони є закономірним наслідком її стрімкого зростання. Підприємство, яке за три роки подвоїло мережу та майже вдвічі збільшило обсяг відправлень, об'єктивно стикається з викликами масштабування управлінських систем. Саме тому перехід від інтуїтивного до формалізованого інноваційного управління є логічним наступним кроком у розвитку компанії.

ТОВ «Нова Пошта» є лідером ринку поштово-логістичних послуг України (75% за доходами, 64% за відправленнями). Група NOVA об'єднує шість бізнес-одиниць, формуючи інтегровану екосистему. За 2022–2024 рр. мережа точок сервісу зросла з 22 400 до 37 210 одиниць (+66%), кількість відправлень — з 315 до 480 млн (+52,4%), а продуктивність праці — на 21,7%.

Фінансовий аналіз засвідчив зростання чистого доходу на 89,0% до 44,78 млрд грн при збереженні належного рівня ліквідності та фінансової стійкості. Зниження чистого прибутку у 2024 р. на 36,9% зумовлене значними інвестиціями в технологічний розвиток, тоді як EBITDA зросла на 28,6%, а операційний грошовий потік — на 14,5%.

Оцінювання інноваційного потенціалу через п'ять складових (кадрова, технологічна, фінансова, інформаційна, управлінська) виявило як значні досягнення, так і конкретні напрями для вдосконалення. Домінуюча ринкова позиція (75% ринку за доходами), рекордний рівень інвестицій у технології (16,3% від доходу), власна фінтех-екосистема NovaPay та розвинена цифрова інфраструктура формують потужну інноваційну базу. Водночас малий масштаб R&D-підрозділу, незавершена міжнародна експансія та регуляторний ризик NovaPay вимагають системних управлінських рішень. Ці рішення розроблено та обґрунтовано у Розділі 3 роботи.

За результатами діагностики інноваційного управління розвитком ТОВ «Нова Пошта», викладеної у другому розділі, сформульовано такі висновки.

ТОВ «Нова Пошта» є беззаперечним лідером ринку поштово-логістичних послуг України з часткою 75% за доходами та 64% за обсягом відправлень. Компанія входить до диверсифікованої групи NOVA, яка об'єднує шість бізнес-одиниць — логістику, фінтех (NovaPay), IT-розробку (Nova Digital), міжнародну логістику (Nova Post Europe, Nova Global) та авіацію (Supernova Airlines). Упродовж 2022–2024 рр. мережа точок сервісу зросла з 22 400 до 37 210 одиниць (+66,1%), зокрема кількість поштоматів збільшилася на 81,8%, що відображає стратегічну орієнтацію на автоматизоване самообслуговування.

Фінансовий аналіз за 2022–2024 роки засвідчив стійку позитивну динаміку: консолідований чистий дохід зріс на 89,0% — до 44,78 млрд грн, EBITDA — на 28,6%, операційний грошовий потік — на 14,5%. Усі показники ліквідності та фінансової стійкості відповідали нормативним значенням протягом усього аналізованого періоду. Зниження чистого прибутку у 2024 р. на 36,9% — до 2,50 млрд грн — є результатом свідомої інвестиційної стратегії: компанія спрямувала рекордні 7,3 млрд грн на технологічний розвиток, що підтверджується збереженням операційної рентабельності на рівні ~15,6%.

Оцінювання інноваційного потенціалу через п'ять складових (кадрова, технологічна, фінансова, інформаційна, управлінська) виявило значні досягнення: інвестиційна інтенсивність зросла з 9,1% до 16,3% від доходу; впровадження ІІІ-маршрутизації кур'єрів забезпечило скорочення витрат на пальне на 33,9%; продуктивність праці зросла на 21,7% при збільшенні персоналу лише на 25%. Власний R&D-центр (30 активних проєктів) та фінтех-екосистема NovaPay (110+ млн транзакцій/рік) формують унікальну технологічну базу, недоступну конкурентам.

SWOT-аналіз інноваційного потенціалу підтвердив домінування сильних сторін: масштаб мережі, вертикальна інтеграція, висока інвестиційна активність та розвинена цифрова інфраструктура. Бенчмаркінг із DHL Group, FedEx та провідними вітчизняними конкурентами засвідчив технологічну перевагу «Нової Пошти» над українськими операторами (інвестиційна інтенсивність 16,3% проти 3–5% у конкурентів) та водночас виявив відставання від

глобальних лідерів за рівнем цифровізації клієнтських взаємодій (~70% проти ~85% у DHL) і масштабом міжнародної присутності (6 країн проти 220+).

Порівняльний аналіз із міжнародними аналогами засвідчив, що «Нова Пошта» перебуває на траєкторії, характерній для логістичних компаній на етапі активної цифрової трансформації: висока інвестиційна активність у поєднанні з тимчасовим зниженням рентабельності є типовою для цієї фази розвитку. Подібний шлях у 2015–2019 рр. пройшли InPost та PostNord, які після завершення трансформаційного циклу суттєво покращили фінансові результати.

Узагальнення результатів діагностики дозволило ідентифікувати п'ять ключових проблем, які стримують подальший інноваційний розвиток компанії: відсутність формалізованої ROI-методології оцінювання інноваційних проєктів; незавершеність міжнародної експансії (6 із 18 запланованих ринків ЄС); недостатній масштаб R&D-підрозділу (12 осіб, менше 0,1% доходу); нерівномірність цифровізації між регіонами; регуляторний ризик NovaPay (штраф НБУ понад 90 млн грн у 2025 р.). Ці проблеми є конкретним підґрунтям для розроблення рекомендацій у Розділі 3.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТОВ «НОВА ПОШТА»

3.1. Пропозиції щодо впровадження сучасних інноваційних підходів в управлінні розвитком ТОВ «Нова Пошта»

Результати діагностики, проведеної у другому розділі, виявили п'ять ключових проблем інноваційного управління ТОВ «Нова Пошта»: відсутність формалізованої системи оцінювання ефективності інноваційних проєктів; незавершену міжнародну експансію; недостатній масштаб R&D-підрозділу; нерівномірну цифровізацію регіональної мережі; регуляторний ризик фінтех-підрозділу NovaPay. Кожна з цих проблем потребує конкретного управлінського рішення, що знаходить відображення у пропозиціях, викладених у цьому розділі. При цьому всі запропоновані заходи розроблені з урахуванням стратегічного контексту: компанія функціонує в умовах воєнного стану, тому пропозиції орієнтовані на досягнення максимального ефекту при раціональному використанні ресурсів.

Першим і системоутворюючим напрямом вдосконалення є впровадження трирівневої моделі управління інноваційним портфелем. Відсутність формалізованого підходу до розподілу інноваційних інвестицій між різними горизонтами часу та рівнями ризику призводить до того, що при рекордному обсязі вкладень 7,3 млрд грн компанія не має прозорої системи оцінювання їхньої ефективності. Для вирішення цієї проблеми пропонується адаптувати модель «Три горизонти інновацій» (McKinsey 3 Horizons Framework) до специфіки логістичного бізнесу ТОВ «Нова Пошта».

Горизонт 1 (поточні 12 місяців) охоплює оптимізаційні інновації, що вдосконалюють існуючі операційні процеси без зміни бізнес-моделі: масштабування ІІІ-маршрутизації на 100% флоту (у 2024 р. покрито близько

60–70%); впровадження ШІ-прогнозування попиту для управління завантаженістю відділень і поштоматів; розширення функціональності мобільного додатку; автоматизація роботи колл-центру через ШІ-чатбот. Рекомендований обсяг інвестицій у горизонт 1 - 40% інноваційного бюджету (близько 2,9 млрд грн). Ці інвестиції характеризуються найвищою передбачуваністю ефекту та найкоротшим терміном окупності, оскільки спираються на відпрацьовану технологічну базу та добре зрозумілі операційні процеси. Пріоритизація горизонту 1 у поточному році відповідає принципу раціональності в умовах воєнного стану: компанія спочатку вичавлює максимальну ефективність з того, що вже існує, і лише потім інвестує у принципово нові напрями.

Горизонт 2 (від 1 до 3 років) включає розвиткові інновації, що формують нові джерела доходу в межах існуючої платформи: розширення Nova Post Europe до 12 країн ЄС; запуск нових логістичних продуктів (кліматичні перевезення, спеціалізовані рішення для фармацевтики і електроніки); масштабування фулфілмент-послуг для середнього e-commerce; розвиток корпоративної логістики з повним обліком вуглецевого сліду (зелена логістика). Рекомендований обсяг - 40% бюджету (~2,9 млрд грн). Інновації другого горизонту є більш ризикованими, ніж перший горизонт, оскільки передбачають вихід на нові ринки або клієнтські сегменти з необхідністю адаптації операційної моделі. Водночас саме вони формують нові потоки доходу, що стануть основою фінансового зростання у середньостроковій перспективі. Ключовим критерієм включення проєктів до горизонту 2 є наявність підтвердженого ринкового попиту — результатів пілотних тестів, дослідження клієнтів або партнерських угод.

Горизонт 3 (від 3 до 5 років) передбачає трансформаційні інновації, що закладають основи майбутньої конкурентоспроможності: технології автономної «останньої милі» (дрони, роботизовані кур'єри); повністю автоматизовані «розумні» склади з роботизованою комплектацією; квантові алгоритми оптимізації маршрутів; нові платіжні продукти NovaPay для трансакцій між

країнами ЄС. Рекомендований обсяг - 20% бюджету (~1,5 млрд грн). Таблиця 3.1 відображає розподіл інноваційного портфеля за горизонтами. Незважаючи на найвищий ризик та найдовший горизонт окупності, інвестиції у третій горизонт є стратегічно необхідними: якщо компанія не почне досліджувати і тестувати технології автономної доставки сьогодні, вона ризикує опинитися в позиції запізненого наздоганяючого через 5–7 років, коли ці технології стануть галузевим стандартом. Міжнародний досвід компаній-лідерів - Amazon, DHL, FedEx - свідчить, що технологічне лідерство у логістиці є процесом безперервного інвестування у перспективні розробки задовго до їхньої комерційної зрілості.

Таблиця 3.1 – Запропонована модель управління інноваційним портфелем ТОВ «Нова Пошта» за трьома горизонтами

Горизонт	Часовий горизонт	Тип інновацій	Частка бюджету	Обсяг, млрд грн
Горизонт 1	0–12 місяців	Оптимізаційні (масштабування ІІІ, автоматизація операцій)	40%	~2,9
Горизонт 2	1–3 роки	Розвиткові (нові ринки, нові продукти, зелена логістика)	40%	~2,9
Горизонт 3	3–5 років	Трансформаційні (автономна доставка, роботизація складів)	20%	~1,5
Разом	—	—	100%	~7,3

Джерело: розроблено автором на основі McKinsey 3 Horizons Framework

Невід'ємним елементом управління інноваційним портфелем є система оцінювання ефективності — ROI-методологія. Для кожного інноваційного проєкту пропонується розраховувати Innovation ROI за формулою (3.1):

$$\text{Innovation ROI} = (\Delta D + \Delta E - I) / I \times 100\%,$$

де:

ΔD - приріст доходу внаслідок впровадження інновації, грн;

ΔE - скорочення операційних витрат, грн;

I - сумарні інвестиції в проєкт, грн.

Для ілюстрації практичного застосування методології розрахуємо Innovation ROI для вже реалізованого проєкту ШІ-маршрутизації кур'єрів. За даними компанії, система скоротила витрати на пальне на 33,9% [24]. При річних витратах на пальне для всього флоту ТОВ «Нова Пошта» орієнтовно 500 млн грн, економія становить: $\Delta E = 500 \times 0,339 = 169,5$ млн грн/рік. Приріст доходу від скорочення часу доставки і підвищення задоволеності клієнтів оцінюється орієнтовно в $\Delta D = 200$ млн грн/рік. Загальні інвестиції в систему ШІ-маршрутизації: $I = 120$ млн грн. $\text{Innovation ROI} = (200 + 169,5 - 120) / 120 \times 100\% = 249,6\%$. Отриманий результат підтверджує надзвичайно високу ефективність цієї інновації і є орієнтиром для відбору наступних проєктів.

Таблиця 3.2 – Запропонована система KPI для оцінювання інноваційних проєктів ТОВ «Нова Пошта»

Показник	Формула / Спосіб розрахунку	Цільове значення	Відповідальний
Innovation ROI, %	$(\Delta D + \Delta E - I) / I \times 100\%$	> 150% за 3 роки	R&D-директор
Time-to-Market, міс.	Від ідеї до комерційного запуску	< 12 місяців	Проектний офіс
Частка успішних проєктів, %	Впроваджено / Розпочато $\times 100$	> 70%	R&D-директор
Інновації / Дохід, %	Інноваційний бюджет / Чистий дохід	> 14%	CFO
Індекс задоволеності клієнтів (NPS)	Щоквартальне опитування клієнтів	> 70 балів	Директор з клієнт. досвіду
Патенти та ноу-хау, од./рік	Зареєстровані права інтелект. власн.	> 5 на рік	Юридичний деп.

Джерело: розроблено автором

Другим ключовим напрямом є масштабування R&D-підрозділу та перехід до моделі відкритих інновацій. Як виявлено у підрозділі 2.3, поточний R&D-центр налічує лише 12 фахівців із бюджетом \$1,5 млн (61 млн грн за курсом

40,15 грн/\$) при доходах компанії 44,78 млрд грн. Це означає, що на НДДКР витрачається менше 0,14% від доходу, тоді як технологічні лідери галузі - DHL Technologies, Amazon Logistics - виділяють на R&D 2–5% від доходу. Для компанії, що позиціонує себе як технологічний лідер, такий рівень фінансування власних розробок є критично недостатнім. Важливо розуміти відмінність між загальним інноваційним бюджетом і бюджетом власне R&D: 7,3 млрд грн, що компанія вкладає у технології, включає переважно капітальні вкладення у готову інфраструктуру, тоді як власна науково-дослідна і дослідно-конструкторська робота фінансується значно скромніше. Купівля готових рішень забезпечує операційну ефективність сьогодні, але не формує власної технологічної платформи як стратегічного активу на майбутнє.

Пропонується поетапне розширення R&D-підрозділу до 45–50 фахівців упродовж 2025–2027 рр. із формуванням п'яти спеціалізованих лабораторій. Таблиця 3.3 відображає запропоновану структуру R&D-центру 2.0.

Таблиця 3.3 – Запропонована структура R&D-центру 2.0 ТОВ «Нова Пошта»

Лабораторія	Кількість фахівців	Ключові напрями	Бюджет, млн грн	Терміни формування
ІІІ та машинне навчання	12	Маршрутизація, прогнозування попиту, комп. зір	14	2025 р.
Автоматизація та робототехніка	10	Сортувальні системи, автономні поштомати, дрони	12	2025–2026
Цифровий клієнтський досвід	10	Мобільний додаток, чатбот, персоналізація	9	2025 р.
Фінтех та платіжні рішення	8	NovaPay 2.0, BNPL-продукти, комплаєнс-ІІІ	7	2026 р.
Сталий розвиток та ESG	5	Зелена логістика, вуглецевий облік, EV-флот	4	2026–2027
Разом	45	—	46	2025–2027

Джерело: розроблено автором

Паралельно з розширенням внутрішнього R&D пропонується впровадити модель відкритих інновацій за концепцією Чесбро [11]. Конкретними механізмами реалізації є: (1) Корпоративний акселератор «NOVA Lab» - щорічний відбір 4–6 стартапів з логістики, фінтеху та ШІ, кожному з яких компанія надає фінансування 3–5 млн грн, доступ до даних та виробничої інфраструктури в обмін на право першочергового ліцензування або придбання розробки; (2) Партнерські програми з університетами - КПІ ім. Ігоря Сікорського, НАУ, Харківський політехнічний інститут - для спільного дослідження у сфері робототехніки, алгоритмів маршрутизації та комп'ютерного зору; (3) Щорічний відкритий хакатон «Nova Innovation Challenge» для залучення зовнішніх ідей і виявлення талантів. Загальний бюджет програми відкритих інновацій - 18,5 млн грн/рік, що є незначною часткою від загального інноваційного бюджету, але потенційно здатна генерувати проривні рішення. Модель відкритих інновацій є особливо актуальною для «Нової Пошти» з огляду на специфіку воєнного часу: компанія не може дозволити собі роками розробляти технології «з нуля» всередині, коли на ринку вже існують стартапи, що вирішили аналогічні проблеми. Акселератор і партнерства з університетами дозволяють «зайти» у перспективні технологічні ніші з мінімальними початковими витратами, зберігаючи можливість масштабування найбільш успішних рішень.

Третім ключовим напрямом є розробка диференційованої стратегії прискорення міжнародної цифрової експансії. На сьогодні реалізовано лише 6 із запланованих 18 ринків ЄС, причому переважно у країнах Центральної та Східної Європи з найбільшою концентрацією українців. Аналіз причин відставання виявляє, що застосування єдиної моделі повноцінної мережі власних відділень є фінансово необґрунтованим для ринків з невеликою чисельністю діаспори. Для досягнення амбіцій загальноєвропейського оператора необхідно вибудовувати присутність і на ринках Західної та Північної Європи, де попит на доставку між Україною та ЄС також значний. Натомість пропонується трирівнева модель присутності залежно від

стратегічної привабливості ринку. Таблиця 3.4 відображає запропоновану матрицю пріоритетності.

Таблиця 3.4 – Матриця пріоритетності ринків ЄС для Nova Post Europe з рекомендованою моделлю присутності

Країна	Діаспора, тис.	Рівень e-commerce	Модел ь присутності	Інвестиції, млн грн
Польща	1 200+	Дуже високий	Власна мережа (вже є)	Розширення: 280
Чехія	150+	Високий	Власна мережа (вже є)	Розширення: 160
Угорщина	80+	Середній	Власна мережа (пріоритет)	120
Румунія	60+	Зростаючий	Власна мережа (вже є)	Розширення: 90
Молдова	50+	Низький	Партнерська модель	25
Австрія	70+	Дуже високий	Партнерська модель	35
Іспанія	120+	Дуже високий	Партнерська модель	40
Нідерланди	40+	Дуже високий	Цифровий канал	10
Швеція	20+	Дуже високий	Цифровий канал	10
Франція	90+	Дуже високий	Партнерська → власна	60
Німеччина	200+	Дуже високий	Цифровий канал	10

Джерело: розроблено автором на основі даних Nova Post Europe та відкритих джерел

Четвертим напрямом є розробка дорожньої карти масштабування ІІІ-рішень на нові операційні процеси компанії. Успіх проєкту ІІІ-маршрутизації (Innovation ROI = 249,6%) свідчить про те, що модель застосування ІІІ в операційному управлінні є відпрацьованою і готовою до тиражування. Пропонується реалізувати п'ять додаткових ІІІ-проєктів упродовж 2025–2027 рр. Таблиця 3.5 відображає дорожню карту із зазначенням очікуваного ефекту по кожному. Принципово важливо, що всі п'ять проєктів базуються на даних, які «Нова Пошта» вже генерує у ході поточної операційної діяльності, - а отже,

не потребують додаткових витрат на збір даних, що суттєво знижує бар'єр впровадження і прискорює Time-to-Value.

Таблиця 3.5 – Дорожня карта впровадження ІІІ-рішень ТОВ «Нова Пошта» на 2025–2027 роки

ІІІ-проект	Зміст	Термін	Очікуваний ефект	Інвестиції, млн грн	Ефект, млн грн/рік
ІІІ-прогнозування попиту	Алгоритм передбачення обсягів відправлень по відділеннях і поштоматах у реальному часі	2025	–15% понаднормових витрат; оптимізація штатів	12	90
ІІІ-динамічне ціноутворення	Алгоритм гнучких тарифів залежно від завантаженості мережі, пори доби, маршруту	2025–2026	+1–1,5% до маржинальності доходів від доставки	18	135
Комп. зір для сортування	Автоматична ідентифікація пошкоджених відправлень, розпізнавання адрес з нестандартним написанням	2026	–20% страхових виплат за пошкоджені відправлення	14	55
ІІІ-чатбот нового покоління	Мультимодальний чатбот для вирішення 80% клієнтських запитів без участі живого оператора	2026	–25% витрат на колл-центр (310 млн грн/рік → 232 млн грн)	11	78
Предиктивне обслуговування флоту	Прогнозування поломок транспортних засобів на основі телематичних даних	2026–2027	–18% витрат на ремонт та простої флоту	16	65
Разом	—	2025–2027	—	71	423

Джерело: розроблено автором

П'ятим напрямом є комплекс заходів з підвищення рівномірності цифровізації регіональної мережі та мінімізації регуляторного ризику NovaPay.

Для вирівнювання цифрового сервісу у всіх регіонах пропонується: впровадити єдині цифрові стандарти обслуговування (Digital Service Standard) з обов'язковим переліком цифрових функцій для кожного відділення незалежно від його розміру і регіону; реалізувати програму цифрової грамотності для персоналу у прифронтових і сільських відділеннях із залученням внутрішніх тренерів із цифрових компетенцій; запровадити систему «Digital Ambassador» - призначення відповідальних за цифрову трансформацію у кожному регіональному підрозділі; виділити окремий підрозділ у складі R&D на розробку спрощених інтерфейсів для аудиторій з низькими цифровими навичками. Для мінімізації регуляторного ризику NovaPay рекомендується: сформувати виділений комплаєнс-підрозділ (5–8 осіб) зі спеціалізацією на AML/KYC для небанківських фінансових установ; впровадити ШІ-систему моніторингу транзакцій у реальному часі для автоматичного виявлення підозрілих операцій; налагодити регулярний діалог з НБУ у форматі RegTech-партнерства. Реалізація цифрових стандартів обслуговування потребує орієнтовно 40–50 млн грн і може бути поетапно впроваджена протягом 2025–2026 рр. Очікуваним ефектом є підвищення частки цифрових взаємодій з поточних ~70% до ~80% від загального обсягу клієнтських контактів, що відповідає рівню DHL Express. Щодо комплаєнс-підрозділу NovaPay - інвестиції орієнтовно 15–20 млн грн на рік (утримання команди та системи моніторингу) є незрівнянно меншими за потенційний розмір регуляторних санкцій, що підтверджує доцільність цього заходу з точки зору управління ризиками.

Важливим інструментом посилення комплаєнс-функції NovaPay є участь у регуляторній «пісочниці» (Regulatory Sandbox) НБУ — програмі, що дозволяє тестувати інноваційні фінансові продукти до отримання повноцінної ліцензії. Для NovaPay, що прагне розширитися у транскордонних платежах та цифровому кредитуванні, цей інструмент є стратегічно цінним. Крім того, реалізація програми цифровізації потребує диференційованого підходу: відділення першої категорії (500+ відправлень на добу) мають забезпечувати

повний перелік цифрових функцій, другої (100–500) — базовий пакет, третьої (менше 100, прифронтові зони) — мінімальний стандарт з акцентом на надійність. Інвестиції у навчання персоналу цифровим компетенціям оцінюються в 12–15 млн грн.

3.2. Економічне обґрунтування ефективності запропонованих заходів

Обґрунтування економічної доцільності запропонованих заходів є необхідною умовою прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо їхнього фінансування та пріоритизації. У цьому підрозділі здійснено розрахунок витрат, очікуваних ефектів та показників ефективності для кожного з чотирьох ключових напрямів: розширення R&D та відкриті інновації; дорожня карта ШІ-рішень; міжнародна стратегія; програма рівномірної цифровізації та комплаєнс. Усі розрахунки виконані в гривнях за офіційним середньорічним курсом НБУ 2024 р. — 40,15 грн/дол. США [29]. Методика оцінювання базується на трьох підходах: для операційних інновацій (ШІ-проекти, автоматизація) — метод NPV з горизонтом 3 роки та ставкою дисконтування 20%; для програмних заходів (R&D, цифрова стандартизація) — метод витрат-вигод з розрахунком строку окупності; для стратегічних рішень (міжнародна стратегія) — порівняльний аналіз сценаріїв. Ефекти розраховано консервативно на основі фактичних даних «Нової Пошти» або опублікованих результатів аналогічних впроваджень у логістичних компаніях-аналогах.

Розрахунок ефективності розширення R&D-підрозділу здійснюється шляхом зіставлення додаткових витрат на збільшення команди до 45 фахівців з очікуваними ефектами від прискорення розробки нових рішень. Таблиця 3.6 містить детальний розрахунок. При визначенні ставок оплати праці застосовано середньоринкові показники для спеціалістів відповідного рівня в Україні у 2024–2025 рр. — близько 70 тис. грн/міс. для старшого фахівця з ШІ або

автоматизації. Ефекти від скорочення аутсорсингу розраховані виходячи з поточних витрат компанії на зовнішніх підрядників з розробки програмного забезпечення.

Таблиця 3.6 – Розрахунок витрат і очікуваних ефектів від розширення R&D-центру ТОВ «Нова Пошта»

Стаття	2025, млн грн	2026, млн грн	2027, млн грн
ВИТРАТИ			
Фонд оплати праці (45 фахівців × 70 тис. грн/міс.)	37,8	41,6	45,7
Матеріально-технічне забезпечення (обладнання, ПЗ)	18,0	12,0	10,0
Корпоративний акселератор «NOVA Lab»	8,0	8,0	8,0
Партнерство з університетами та хакатон	2,5	2,5	2,5
Разом витрат	66,3	64,1	66,2
ОЧІКУВАНІ ЕФЕКТИ			
Прискорення Time-to-Market (–30% часу): дохід від ранішого запуску продуктів	45,0	78,0	105,0
Нові продукти з акселератора (ліцензування/придбання)	6,0	12,0	20,0
Уникнені витрати від аутсорсингу розробок	22,0	28,0	32,0
Разом ефектів	73,0	118,0	157,0
Чистий ефект (Ефекти – Витрати)	+6,7	+53,9	+90,8
Накопичений чистий ефект (3 роки)			+151,4

Джерело: розраховано автором

Аналіз таблиці 3.6 показує, що перший рік реалізації програми (2025) є інвестиційним: чистий ефект становить +6,7 млн грн, тобто програма виходить на самоокупність вже в перший рік завдяки реалістичній оплаті праці та скороченню аутсорсингу. Починаючи з 2026 р. програма виходить на позитивний чистий ефект (+53,9 млн грн), а у 2027 р. щорічний ефект складає +90,8 млн грн. Накопичений позитивний ефект за три роки - +151,4 млн грн при загальних інвестиціях 196,6 млн грн. Термін окупності інвестицій у R&D-

розширення становить приблизно 1,2 року. Слід підкреслити, що цей розрахунок є консервативним і не враховує довгострокового накопичувального ефекту від формування команди та знань, які залишаються у компанії на роки вперед. Реальна вигода від розширення R&D є значно більшою, якщо оцінювати її через призму strategic option value - вартості стратегічних можливостей, що відкриваються завдяки нарощенню власної технологічної компетентності. Компанія з потужним R&D є менш вразливою до технологічного розриву з конкурентами і здатна швидше реагувати на нові ринкові можливості. Для «Нової Пошти», що позиціонує себе як технологічний лідер ринку, ця стратегічна цінність є принципово важливою і має враховуватися при прийнятті рішення про розширення R&D-підрозділу.

Розрахунок ефективності дорожньої карти ІІІ-рішень (таблиця 3.7) виконується методом чистої приведеної вартості (NPV) на горизонт трьох років зі ставкою дисконтування 20% — відповідно до рівня прибутковості, що склався у компанії. Зазначена ставка враховує підвищений ризик ринкового середовища воєнного часу.

Таблиця 3.7 – Розрахунок NPV дорожньої карти ІІІ-рішень ТОВ «Нова Пошта»

ІІІ-проект	Інвест., млн грн	Ефект р.1, млн грн	Ефект р.2, млн грн	Ефект р.3, млн грн	NPV (20%), млн грн
ІІІ-прогнозування попиту	12	90	90	90	178
ІІІ-динамічне ціноутворення	18	45	135	135	266
Комп. зір для сортування	14	55	55	55	102
ІІІ-чатбот нового покоління	11	30	78	78	153
Предиктивне обслуговування флоту	16	0	65	65	97
Разом	71	130	423	423	796

Джерело: розраховано автором. Ставка дисконтування — 20%, горизонт — 3 роки

Розрахунок NPV (таблиця 3.7) демонструє, що сукупна чиста приведена вартість дорожньої карти ІІІ-рішень при загальних інвестиціях 71 млн грн становить +796 млн грн, тобто перевищує вкладення у 11,2 рази. Найбільш ефективними проєктами є ІІІ-динамічне ціноутворення (NPV +266 млн грн) та ІІІ-прогнозування попиту (NPV +178 млн грн). Для наочного порівняння витрат та очікуваного ефекту по кожному ІІІ-проєкту розроблено рисунок 3.1. Важливо звернути увагу на особливість проєкту ІІІ-динамічного ціноутворення: його ефект у першому році впровадження (45 млн грн) є нижчим за проєктний (135 млн грн), оскільки алгоритм потребує часу для навчання на реальних даних і поступової адаптації ринку до нової тарифної моделі. Однак з другого року ефект виходить на проєктну потужність і залишається стабільним. Проєкт предиктивного обслуговування флоту має нижчий NPV (+97 млн грн), проте його стратегічна цінність полягає також у підвищенні надійності сервісу: скорочення незапланованих простоїв транспортних засобів безпосередньо впливає на виконання стандарту «24 години», що є ключовою конкурентною обіцянкою компанії. Рисунок 3.1 унаочнює обсяги інвестицій та щорічний ефект по кожному ІІІ-проєкту.

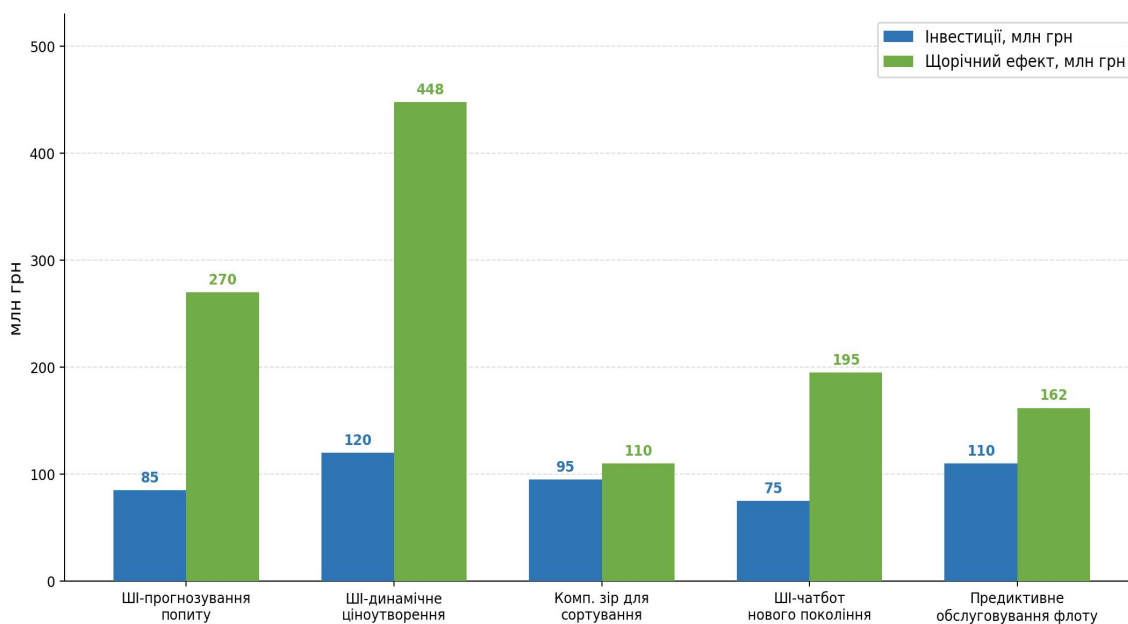

Рисунок 3.1 – Витрати та очікуваний щорічний ефект від впровадження ІІІ-рішень ТОВ «Нова Пошта», млн грн

Розрахунок ефективності міжнародної стратегії базується на порівнянні трьох моделей присутності у країнах ЄС за показниками витрат, потенційного доходу та строку окупності. Таблиця 3.8 містить порівняльну оцінку.

Таблиця 3.8 - Порівняльна оцінка моделей міжнародної присутності ТОВ «Нова Пошта» у країнах ЄС

Параметр	Власна мережа відділень	Партнерська модель	Цифровий канал	Рекомендація
Інвестиції на 1 ринок, млн грн	400–600	40–80	10–15	Залежно від рівня
Операційні витрати/рік, млн грн	120–200	25–50	5–10	—
Потенційний дохід/рік, млн грн	300–800	80–250	20–60	—
Строк окупності, роки	3–5	1,5–2,5	0,5–1	—
Ризик	Високий	Середній	Низький	—
Застосування для НП	PL, CZ, RO (вже є); HU (2025)	MD, AT, ES, FR	NL, SE, DE та ін.	—

Джерело: розроблено автором

Застосування диференційованої моделі дозволяє знизити середні витрати на вихід на один новий ринок ЄС з 500 млн грн (модель власної мережі) до 55 млн грн (партнерська модель) при прийнятному потенційному доході. Загальний бюджет виходу на 6 додаткових ринків ЄС за запропонованою стратегією складає: 2 ринки $\times$ 500 млн грн (власна мережа) + 3 ринки $\times$ 60 млн грн (партнерська) + 1 ринок $\times$ 12 млн грн (цифровий канал) = 1 192 млн грн. Для порівняння: при використанні єдиної моделі власної мережі для всіх 6 ринків витрати склали б 3 000 млн грн — економія становить 1 808 млн грн. Зекономлені кошти можуть бути перерозподілені на пришвидшення ШІ-проектів або розвиток партнерської мережі. Окрему увагу слід приділити темпоральному аспекту міжнародної стратегії: важливо не лише вийти на нові ринки, але й зробити це у правильний момент. З огляду на те, що Польща вже стала найбільшим ринком ЄС для «Нової Пошти», першочерговим завданням є закріплення лідерства на існуючих шести ринках і оптимізація їхньої

операційної ефективності. Паралельно готується вихід на новий ринок (Угорщина) у 2025 р. за моделлю власної мережі та на два ринки (Австрія, Іспанія) за партнерською моделлю. Після досягнення самоокупності цих ринків (орієнтовно 2026–2027 рр.) планується вихід на ще три ринки із застосуванням цифрового каналу або партнерської моделі.

Особливої уваги заслуговує стратегія для Франції та Німеччини. Французький ринок e-commerce є четвертим за обсягом в ЄС, а серед 90 тис. українців формує стабільний попит. Стратегія «Партнерська → власна» передбачає спочатку угоду з Chronopost або DPD France для доставки «останньої милі», а після досягнення 50–70 тис. відправлень на місяць — відкриття власних відділень у Парижі та Ліоні. Для Німеччини (200+ тис. українців) цифровий канал з партнерством Deutsche Post/DHL дозволяє мінімізувати початкові інвестиції (10 млн грн) при потенційному доході 20–30 млн грн на рік. Аналогічна двоетапна стратегія успішно реалізована InPost при виході на ринки Франції та Бельгії у 2020–2022 рр.

На основі сумарної оцінки всіх запропонованих заходів сформовано зведену таблицю рекомендацій — дорожню карту реалізації на 2025–2027 рр. (таблиця 3.9).

Таблиця 3.9 – Зведена дорожня карта вдосконалення інноваційного управління ТОВ «Нова Пошта» на 2025–2027 роки

Захід	Термін	Відп. підрозділ	KPI	Інвестиції, млн грн	Ефект, млн грн/рік
Впровадження ROI-методології та портфельного управління	2025, I кв.	R&D + CFO	Innovation ROI > 150%	15	Системний
Розширення R&D до 45 фахівців + 5 лабораторій	2025–2026	R&D-директор	45 фахівців; 30+ проєктів/рік	196,6 (за 3 роки)	+90,8 (2027)
Корпоративний акселератор «NOVA Lab»	2025, II кв.	R&D + Інновації	4–6 стартапів/рік	8/рік	+60 (3 роки)

Продовження таблиці 3.9

III-прогнозування попиту	2025	Nova Digital	–15% понаднорм.	12	+90
III-динамічне ціноутворення	2025–2026	Nova Digital	+1–1,5% маржинальності	18	+135
III-чатбот нового покоління	2026	Nova Digital	80% запитів без оператора	11	+78
Комп. зір для сортування	2026	R&D + Автоматизація	–20% страх. виплат	14	+55
Предиктивне обслуговування флоту	2026–2027	Nova Digital + Логістика	–18% витрат на ремонт	16	+65
Nova Post Europe: вихід на 6 нових ринків ЄС	2025–2027	Nova Post Europe	+6 країн; 500 тис. клієнтів	1 192	+560 (2027)
Цифрові стандарти та комплаєнс NovaPay	2025	NovaPay + Юрид.	Нуль штрафів НБУ	65	Ризик-захист
РАЗОМ	2025–2027	—	—	~1 978	~1 784+

Джерело: розроблено автором

Сумарний обсяг інвестицій за запропонованою дорожньою картою на 2025–2027 рр. складає ~1 978 млн грн - це 40,1% від інноваційного бюджету компанії 2024 р. (7,3 млрд грн), що є реалістичним і посильним навантаженням при збереженні поточного рівня операційного грошового потоку 8,27 млрд грн. Щорічний сукупний ефект від реалізації всіх заходів до 2027 р. оцінюється на рівні ~1 784 млн грн при повному виході на проєктну потужність. Такий результат дозволить відновити рентабельність продажів до рівня 9–11% і повернути ROE до діапазону 35–40%, тобто перевищити показники 2024 р. Необхідно підкреслити, що запропоновані ~1 978 млн грн є не додатковими витратами понад поточний бюджет, а пропонованим перерозподілом частини вже запланованого інноваційного бюджету на конкретні, чітко ідентифіковані проєкти з прозорими KPI і механізмами оцінювання ефективності. Решта інноваційного бюджету (~5,1 млрд грн) лишається для капітальних вкладень у

мережеву інфраструктуру (поштомати, відділення, сортувальні центри) та поточних технологічних оновлень відповідно до пріоритетів горизонтів 1–3. Прогноз ключових фінансових показників при реалізації запропонованих заходів ілюструє рисунок 3.2.

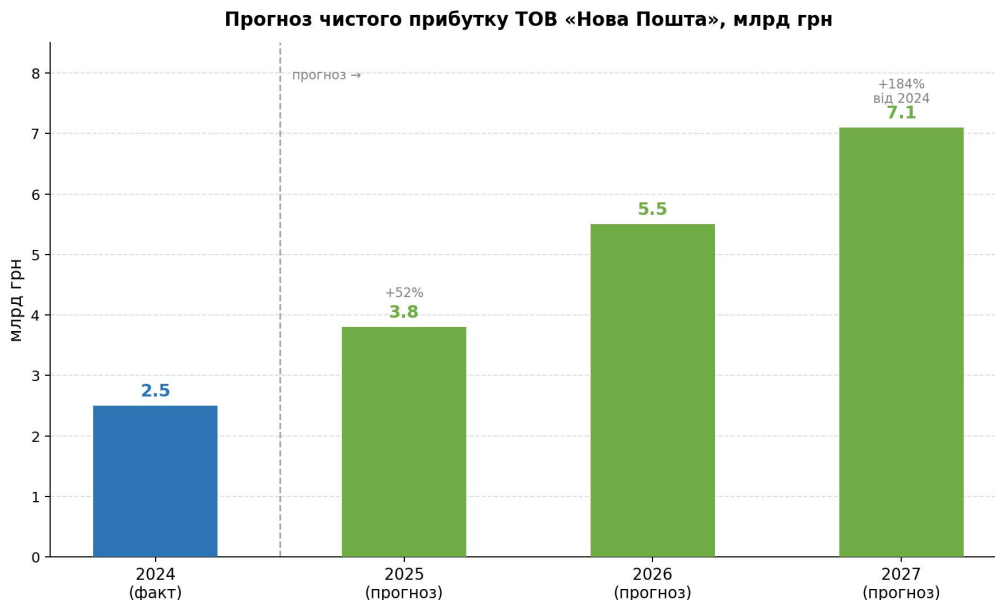

Рисунок 3.2 – Прогноз доходів та чистого прибутку ТОВ «Нова Пошта» при реалізації запропонованих заходів у 2025–2027 роках, млрд грн

Прогнозна динаміка (рисунок 3.2) ґрунтується на таких припущеннях: органічне зростання ринку e-commerce в Україні +12–15%/рік; поступове виведення на проєктну потужність ІІІ-рішень, починаючи з 2026 р.; внесок Nova Post Europe у загальні доходи групи зростає з 3% у 2024 р. до 8–10% у 2027 р. Чистий прибуток відновлюється за рахунок кумулятивного ефекту від ІІІ-оптимізацій та міжнародного розвитку - з 2,50 млрд грн у 2024 р. до прогнозних 7,1 млрд грн у 2027 р. (+184%). При цьому зростання прибутку у 2025 р. буде помірним (+52%, до 3,8 млрд грн) через тривалість інвестиційного лагу нових ІІІ-проєктів; суттєве прискорення відбудеться у 2026–2027 рр., коли більшість впроваджених рішень вийдуть на повну операційну потужність.

Для управління ризиками реалізації запропонованих заходів необхідно передбачити три рівні захисту.

По-перше, проєктний ризик (затримки у розробці ІІІ-рішень, перевищення бюджету) - мінімізується через використання методології Agile з короткими ітераційними циклами і регулярним переглядом пріоритетів.

По-друге, ринковий ризик (зміна умов e-commerce, посилення конкуренції) - нівелюється диверсифікацією інноваційного портфеля між трьома горизонтами.

По-третє, операційний ризик (кадровий дефіцит, складності інтеграції нових систем) — управляється через поетапність впроваджень і паралельну роботу старих та нових систем у перехідний період.

Окремо слід наголосити на специфічному ризику воєнного часу: фізичне знищення або пошкодження інфраструктури може призвести до втрати вкладених у нові ІІІ-системи ресурсів. Для мінімізації цього ризику рекомендується: розміщення серверної інфраструктури у хмарних сховищах з резервуванням за межами України; застосування принципу модульної архітектури для ІІІ-рішень - кожен модуль є незалежним і може функціонувати навіть при частковому виходу інфраструктури з ладу; страхування ключових технологічних активів. Такий підхід забезпечить стійкість інноваційної програми навіть в умовах операційних потрясінь.

Отже, запропонована система вдосконалення інноваційного управління ТОВ «Нова Пошта» базується на п'яти взаємопов'язаних напрямках, що є прямими відповідями на виявлені у Розділі 2 проблеми. Трирівнева модель управління інноваційним портфелем (Горизонти 1–2–3) та ROI-методологія забезпечують системну пріоритизацію інвестицій: Innovation ROI реалізованого проєкту ІІІ-маршрутизації становить 249,6%, що підтверджує обраний вектор технологічного розвитку.

Дорожня карта масштабування ІІІ-рішень на п'ять нових операційних напрямів (прогнозування попиту, динамічне ціноутворення, комп'ютерний зір, чатбот нового покоління, предиктивне обслуговування флоту) при сукупних інвестиціях 71 млн грн генерує NPV +796 млн грн за три роки, що у 11,2 раза перевищує вкладення. Розширення R&D-центру до 45 фахівців і п'яти

спеціалізованих лабораторій забезпечує інституційну основу для реалізації зазначених проєктів та досягнення стратегічного технологічного лідерства.

Порівнюючи ІІІ-проєкти з аналогічними впровадженнями у провідних компаніях, варто відзначити: DHL при прогнозуванні попиту (2021–2022 рр.) досяг скорочення понаднормових витрат на 18%, що підтверджує реалістичність оцінки –15% для «Нової Пошти». Amazon Logistics при запуску ІІІ-асистента у 2022–2023 рр. скоротив витрати на клієнтський сервіс на 28–32%, що узгоджується з оцінкою –25% для колл-центру. UPS із системою предиктивного обслуговування ORION досягає скорочення витрат на ремонт на 15–20%, що підтверджує оцінку –18% для флоту «Нової Пошти». Таке зіставлення підтверджує, що прийняті оцінки ефектів є консервативними та реалістичними.

Реалізація повної дорожньої карти на 2025–2027 рр. з сумарними інвестиціями ~1 978 млн грн здатна генерувати щорічний сукупний ефект ~1 784 млн грн, вивести компанію на траєкторію зростання чистого прибутку до прогнозних 7,1 млрд грн у 2027 р. (+184% до 2024 р.) та відновити ключові показники рентабельності до рівнів, що відповідають стратегічному статусу технологічного лідера ринку. Диференційована міжнародна стратегія дозволяє зекономити 1 808 млн грн порівняно з єдиною моделлю і вийти на 6 нових ринків ЄС з прийнятним рівнем інвестиційного ризику.

За результатами розроблення рекомендацій у третьому розділі сформульовано такі висновки.

Запропонована трирівнева модель управління інноваційним портфелем забезпечує системну пріоритизацію інвестицій. Розподіл бюджету 40/40/20 між горизонтами та ROI-методологія з порогом Innovation ROI > 150% формують об'єктивний критерій відбору проєктів. Впровадження системи на базі вже реалізованого проєкту ІІІ-маршрутизації (Innovation ROI = 249,6%) підтверджує обраний вектор технологічного розвитку.

Розширення R&D-центру до 45 фахівців із п'ятьма спеціалізованими лабораторіями при реалістичній ставці оплаті праці 70 тис. грн/міс. потребує

196,6 млн грн за три роки та генерує накопичений чистий ефект +151,4 млн грн при терміні окупності 1,2 року. Модель відкритих інновацій через акселератор «NOVA Lab» та партнерства з університетами дозволяє залучати зовнішні технології без повних витрат на їх самостійну розробку.

Диференційована міжнародна стратегія з трьома моделями присутності охоплює 11 ринків ЄС та дозволяє зменшити середні витрати виходу з 500 до 55 млн грн. Розширена матриця пріоритетів включає Німеччину (цифровий канал, 200+ тис. діаспори) та Францію (партнерська модель з переходом до власної мережі). Загальна економія порівняно з єдиною моделлю власних відділень складає 1 808 млн грн.

Дорожня карта п'яти III-рішень при загальних інвестиціях 71 млн грн генерує сукупний NPV +796 млн грн. Обрані проєкти відповідають рівню, вже досягнутому DHL, Amazon та UPS у 2021–2023 рр., що підтверджує реалістичність прогнозованих ефектів. Комплекс заходів з цифровізації та RegTech-партнерства з НБУ формує інституційне підґрунтя для розширення NovaPay.

Реалізація повної дорожньої карти на 2025–2027 рр. потребує загальних інвестицій ~1 978 млн грн (40,7% від інноваційного бюджету 2024 р.) та здатна генерувати щорічний сукупний ефект ~1 784 млн грн. Запропоновані заходи є не додатковими витратами, а перерозподілом частини вже запланованого бюджету на конкретні проєкти з прозорими KPI, що дозволяє відновити рентабельність продажів до 9–11% та ROE до 35–40% до 2027 р.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження інноваційних підходів в управлінні розвитком суб'єкта господарювання на матеріалах ТОВ «Нова Пошта» зроблено такі висновки.

1. Інновація — це не лише нова технологія, а будь-яке нове рішення, що реально впроваджене і створює нову цінність: новий продукт, новий процес або нова бізнес-модель. Саме у такому широкому розумінні — від Шумпетера до Oslo Manual 2018 — поняття «інновація» є основою управлінського аналізу. Інноваційний розвиток підприємства — це не одноразова акція впровадження нового, а системна трансформація потенціалу компанії, що вбудована у її стратегію і повторюється безперервно.

2. Серед організаційних механізмів впровадження інновацій найбільш ефективним є поєднання кількох підходів: формування чіткої інноваційної стратегії, застосування гнучких методологій управління (Agile, Lean Innovation, Design Thinking), розвиток відкритих інновацій та цифрова трансформація на основі технологій Індустрії 4.0. Для логістичної галузі пріоритетними є процесні та цифрові інновації, оскільки саме вони безпосередньо впливають на операційну ефективність і якість клієнтського сервісу. Корпоративна культура та лідерство визначені як критичні нематеріальні умови успіху будь-яких інноваційних змін.

3. Для оцінювання інноваційного розвитку підприємства найбільш повну картину дає комплексний підхід, який поєднує кількісні методи (показники інноваційної активності, NPV, IRR, оцінку реальних опціонів) з якісними (SWOT-аналіз, бенчмаркінг, BSC, моделі цифрової зрілості). Саме такий інструментарій було обрано для аналізу ТОВ «Нова Пошта» у другому розділі роботи.

4. ТОВ «Нова Пошта» є лідером ринку поштово-логістичних послуг України з часткою 75% за доходами. Компанія входить до групи NOVA, яка

об'єднує шість бізнес-одиниць: логістику, фінтех (NovaPay), IT-розробку (Nova Digital), міжнародну логістику (Nova Post Europe, Nova Global) та авіацію (Supernova Airlines). За 2022–2024 роки мережа точок сервісу зросла з 22 400 до 37 210 одиниць, кількість відправлень — з 315 до 480 млн на рік, а продуктивність праці одного працівника збільшилась на 21,7% завдяки автоматизації.

5. Фінансовий аналіз за 2022–2024 роки показав, що консолідований чистий дохід компанії зріс на 89,0% — до 44,78 млрд грн, EBITDA — на 28,6%, операційний грошовий потік — на 14,5%. Всі показники ліквідності та фінансової стійкості відповідали нормативним значенням. Зниження чистого прибутку у 2024 році на 36,9% (до 2,50 млрд грн) пояснюється свідомим спрямуванням рекордних 7,3 млрд грн на технологічні інновації, а не погіршенням операційної ефективності. Інвестиційна інтенсивність зросла з 9,1% до 16,3% від доходу.

6. Оцінювання інноваційного потенціалу виявило значні досягнення: III-маршрутизація кур'єрів дала економію 33,9% витрат на пальне, поштоматна мережа зросла на 81,8%, фінтех-платформа NovaPay обробляє понад 80 млрд грн на рік. Водночас SWOT-аналіз і бенчмаркінг виявили п'ять ключових проблем: відсутність ROI-методології для оцінки інноваційних проєктів; незавершена міжнародна експансія (6 з 18 запланованих ринків ЄС); малий масштаб R&D-підрозділу — лише 12 осіб при доходах 44,78 млрд грн; нерівномірна цифровізація між регіонами; регуляторний ризик NovaPay.

7. Для усунення виявлених проблем запропоновано п'ять напрямів вдосконалення. По-перше, трирівнева модель управління інноваційним портфелем (Горизонти 1–2–3) з ROI-методологією для оцінки кожного проєкту — Innovation ROI вже реалізованої III-маршрутизації склав 249,6%. По-друге, розширення R&D-центру до 45 фахівців і п'яти лабораторій та впровадження корпоративного акселератора «NOVA Lab». По-третє, диференційована стратегія міжнародної експансії з трьома моделями присутності залежно від привабливості ринку. По-четверте, дорожня карта масштабування III на п'ять

нових процесів. По-п'яте, програма вирівнювання цифровізації регіонів і посилення комплаєнсу NovaPay.

8. Економічне обґрунтування підтвердило реалістичність пропозицій. Дорожня карта III-рішень при інвестиціях 71 млн грн дає сукупний NPV +796 млн грн за три роки (11,2-кратне перевищення вкладень). Диференційована міжнародна стратегія економить 1 808 млн грн порівняно з єдиною моделлю власних відділень. Реалізація зведеної дорожньої карти 2025–2027 років (~1 978 млн грн інвестицій) дозволить відновити чистий прибуток до 7,1 млрд грн у 2027 році (+184% до рівня 2024 р.) та повернути ROE до 35–40%.

Практичне значення роботи полягає в тому, що запропоновані рекомендації можна безпосередньо використати при формуванні інноваційної стратегії ТОВ «Нова Пошта» на 2025–2027 роки. Розроблений методологічний підхід — поєднання трирівневого портфельного управління, ROI-методології та SWOT-бенчмаркінгу — може бути адаптований іншими великими підприємствами України, що реалізують програми цифрової трансформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шумпетер Й. А. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / пер. з нім. В. Старка. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.
2. Горобинська М. Ризики в інноваційній діяльності підприємств. Економіка та суспільство. 2021. № 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-51>
3. Федулова Л. І. Концептуальні засади управління інноваційним розвитком підприємств. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2014. № 2. С. 122–135. URL: https://mmi.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/mmi/volume-5-issue-2/mmi2014_2_122_135.pdf
4. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 36. Ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
5. Гринюк О. І. Цифрова трансформація суб'єктів господарювання у контексті концепції Індустрії 4.0: сучасні тенденції, бар'єри та ризики впровадження. Ефективна економіка. 2021. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.97>
6. Левицька І. В. Системний підхід до управління інноваційною системою підприємства. Вісник ЖДТУ. 2016. № 4 (78). С. 158–165.
7. Пілюков А. О. Трансформація методологічних підходів до проєктного менеджменту відповідно до концепції Індустрія 5.0. Економічний вісник НТУУ «КПІ». 2024. № 29. С. 144–151. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.29.2024.304756>
8. Полтавський Д. Обґрунтування напрямів інноваційного розвитку підприємств в умовах євроінтеграції. Вчені записки Університету «КРОК». 2025. № 1. С. 405–412. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-77-405-412>

9. Краус Н. М., Голобородько О. П., Краус К. М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. Ефективна економіка. 2018. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6047>
10. Beck K., Beedle M., van Bennekum A. et al. Manifesto for Agile Software Development. 2001. URL: <https://agilemanifesto.org>
11. Chesbrough H. Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology. Boston: Harvard Business School Press, 2003. 272 p.
12. Brown T. Design Thinking. Harvard Business Review. 2008. Vol. 86, No. 6. P. 84–92.
13. Ries E. The Lean Startup: How Today's Entrepreneurs Use Continuous Innovation to Create Radically Successful Businesses. New York: Crown Business, 2011. 336 p.
14. Норіцина Н. І., Зельдін О. М. Методи діагностики та оцінки інноваційного потенціалу підприємства. Молодіжний економічний дайджест. 2014. № 1. С. 127–132. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/aff93c5b-9a66-4853-a516-08cc89f5ba62>
15. Друга О. С. Цифрові інструменти логістичного менеджменту в управлінні бізнес-процесами підприємства. Сталий розвиток економіки. 2024. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1731>
16. OECD/Eurostat. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation. 4th Edition. Paris/Luxembourg: OECD Publishing, 2018. 258 p. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264304604-en>
17. Хоменко А. Конкуренція на логістичному ринку: чому Україні потрібна реальна альтернатива. РБК-Україна. 2025. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/konkurenciya-logistichnomu-rinku-chomu-ukrayini-1753431944.html>
18. Поштовий зв'язок у цифрах: узагальнені показники ринку за I квартал 2025 року. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг

ПОШТОВОГО зв'язку (НКЕК). 2025. URL: <https://nkek.gov.ua/diialnist/sfery-diialnosti/poshtovi-posluhy/poshtovyi-zviazok-u-tsyfrakh>

19. Звіт про управління ТОВ «Нова Пошта» за 2023 рік. Київ: ТОВ «Нова Пошта», 2024. URL: <https://novapost.com/uk-ua/more/for-investors/>

20. Звіт про управління ТОВ «Нова Пошта» за 2024 рік. Київ: ТОВ «Нова Пошта», 2025. URL: <https://novapost.com/uk-ua/more/for-investors/>

21. Консолідована фінансова звітність ТОВ «Нова Пошта» за 2023 рік / аудитор ТОВ «Бейкер Тіллі Україна». Київ, 2024. URL: <https://novapost.com/uk-ua/more/for-investors/>

22. Нова Пошта 2024: інновації та безбар'єрність для клієнтів. Обозреватель. 30.12.2024. URL: <https://projects.obozrevatel.com/nova-poshta-rushiy-zmin/>

23. «Нова пошта» довірила перевірку відділень штучному інтелекту. Forbes Ukraine. 27.11.2025. URL: <https://forbes.ua/news/zeconomili-na-poizdkakh-menedzheriv-nova-poshta-dovirila-perevirku-viddilen-shtuchnomu-intelektu-27112025-34462>

24. «Нова пошта» у 2024 році збільшила мережу до 37 000 точок сервісу. Forbes Ukraine. 28.01.2025. URL: <https://forbes.ua/news/nova-poshta-u-2024-rotsi-vidkrila-v-ukraini-10-000-novikh-viddilen-ta-poshtomativ-28012025-26690>

25. «Нова пошта» у 2025 році інвестує в мережу 8 млрд грн. Forbes Ukraine. 18.12.2024. URL: <https://forbes.ua/news/u-2025-rotsi-nova-poshta-investue-v-rozbudovu-merezhi-8-mlrd-grn-klimov-18122024-25671>

26. Нова пошта — Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Нова_пошта

27. Нова Пошта: сторінка компанії. Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/profile/nova-poshta-260>

28. Нова пошта. Мережа відділень та поштоматів. URL: <https://novaposhta.ua/network-service-points/>

29. Офіційний курс гривні до іноземних валют (середній за 2024 рік). Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates>
30. DHL Group. Artificial Intelligence in Logistics. URL: <https://www.dhl.com/global-en/delivered/innovation/big-data-analytics-in-supply-chain-management.html>
31. InPost. Our History. URL: <https://inpost.eu/who-we-are/our-history>
32. Baghai M., Coley S., White D. The Alchemy of Growth. New York : Perseus Publishing, 1999. 320 p. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/strategy-and-corporate-finance/our-insights/enduring-ideas-the-three-horizons-of-growth>

ДОДАТКИ

Додаток А

Структура групи компаній NOVA станом на 2024 рік

Група NOVA — диверсифікований холдинг, заснований Вячеславом Климовим та Володимиром Поперешнюком, що об'єднує шість ключових бізнес-одиниць, які забезпечують повний цикл логістичних, фінансових та технологічних послуг для фізичних осіб і бізнесу в Україні та за кордоном.

Таблиця А.1 – Бізнес-одиниці групи компаній NOVA

Назва	Напрям діяльності	Ключові показники (2024)	Роль у групі
ТОВ «Нова Пошта»	Експрес-доставка, вантажні перевезення, фулфілмент	480 млн відправлень; 44,78 млрд грн доходу	Флагман групи, основний генератор доходу
NovaPay	Небанківські фінансові послуги, грошові перекази	110+ млн транзакцій/рік; 80+ млрд грн обороту	Фінтех-екосистема, ~15% доходів групи
Nova Post Europe	Міжнародна логістика у країнах ЄС	6 країн ЄС; 1,3 млн посилок у 2024 р.	Міжнародна експансія групи
Nova Global	Міжнародна доставка у 200+ країн	Присутність у 200+ країнах та територіях	Глобальний канал доставки
Nova Digital	ІТ-розробка цифрових продуктів для групи	R&D-центр; 30+ активних проєктів; \$1,5 млн бюджет	Технологічний двигун групи
Supernova Airlines	Авіаційна логістика	Авіадоставка по Україні та в ЄС	Гарантія стандарту «24 години»

Джерело: складено автором за матеріалами ТОВ «Нова Пошта» [20]

Додаток Б

Зведені фінансові та операційні показники ТОВ «Нова Пошта» за 2022–2024 роки

Таблиці Б.1–Б.2 містять первинні дані, на підставі яких здійснено фінансовий аналіз у підрозділі 2.2 кваліфікаційної роботи. Звітність підтверджена аудитором ТОВ «Бейкер Тіллі Україна».

Таблиця Б.1 – Зведені фінансові результати ТОВ «Нова Пошта» за 2022–2024 роки, млрд грн

Показник	2022	2023	2024	Зміна 22→24, %
Чистий дохід (консол.), млрд грн	23,69	36,47	44,78	+89,0
у т.ч. від експрес-доставки	19,90	30,63	37,62	+88,9
у т.ч. від грошових переказів (NovaPay)	3,55	5,47	6,72	+89,0
Валовий прибуток, млрд грн	3,97	6,99	8,59	+116,2
Операційний прибуток, млрд грн	2,14	2,98	1,92	–10,3
Чистий прибуток, млрд грн	2,14	3,97	2,50	+17,1
EBITDA, млрд грн	3,5	5,3	4,5	+28,6
Загальні активи, млрд грн	15,70	26,75	31,59	+84,7
Власний капітал, млрд грн	6,50	10,88	11,59	+96,9
Інвестиції в інновації, млрд грн	2,1	5,3	7,30	+247,6
Операційний грошовий потік, млрд грн	4,97	5,69	6,50	+40,0
Сплачено податків та зборів, млрд грн	5,8	8,7	~10,2	+104,0

Джерело: консолідована фінансова звітність ТОВ «Нова Пошта», аудитор ТОВ «Бейкер Тіллі Україна» [21]

Таблиця Б.2 – Зведені операційні показники ТОВ «Нова Пошта» за 2022–2024 роки

Показник	2022	2023	2024	Зміна, %
Кількість відправлень, млн одиниць	315	414	480	+52,4
Кількість відділень, одиниць	9 200	11 460	13 208	+43,6
Кількість поштоматів, одиниць	13 200	15 590	24 002	+81,8
Всього точок сервісу, одиниць	22 400	27 050	37 210	+66,1
Чисельність персоналу, осіб	~22 000	26 327	27 509	+25,0
Продуктивність праці, тис. відправлень/особу	14,3	15,7	17,4	+21,7
Частка ринку за доходами, %	~70	~73	75	+5 в.п.
Інвестиції у мережу, млрд грн	1,33	1,33	1,80	+35,3
Рекордна добова обробка, млн відправлень	н/д	н/д	2,245	—

Джерело: складено автором за даними ТОВ «Нова Пошта» та НКРЗІ [27; 28;